ಸಂವಾದ

೨೨

ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ – ೫೭೭ ೫೩೧
ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಲೇಖಕರು :

- **ನ್ಯಾಡಿನ್ ಗಾರ್ಡಿಮರ್,**
  ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ದ. ಆಫ್ರಿಕದ ಲೇಖಕಿ
- **ಸ. ಉಷಾ,**
  ಕನ್ನಡ ಪ್ರವಾಚಕರು, ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜು, ಅರಸೀಕೆರೆ - ೫೭೩ ೧೦೩
- **ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ,**
  ಅಂಚೆ ಸಹಾಯಕರು, ಪ್ರಧಾನ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿ, ಹಾಸನ - ೫೭೩ ೨೦೧
- **ಎನ್. ಎಸ್. ಶ್ರೀಧರಮೂರ್ತಿ,**
  ಜಿನ್ ಎನ್. ಎಸ್. ಸೀತಾರಾಮರಾವ್, ೧ನೇ ಮೇನ್, ೪ನೇ ಕ್ರಾಸ್,
  ಕೆ. ಬಿ. ಬಡಾವಣೆ, ದಾವಣಗೆರೆ-೫೭೭ ೦೦೨
- **ಶಂಕರ ಪಾಟೀಲ,**
  ಕಲಾಭವನ, ವಿದ್ಯಾನಗರ, ದಾವಣಗೆರೆ - ೫೭೭ ೦೦೫
- **ಶೈಲಾ ನಾಗರಾಜ್**
  ಜಿಲ್ಲಾ ವಿವಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ, ಕೆ. ಜಿ. ಐ. ಡಿ., ತುಮಕೂರು
- **ಡಾ|| ತೀ. ನಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ,**
  ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬಿ. ಆರ್. ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್
  ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ
- **ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ,**
  ಶಾಂತಿಗೋಡು ಅಂಚೆ, ಪುತ್ತೂರು ತಾ|| (ದ. ಕ.)
- **ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ**
  ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಪ. ಪೂ. ಕಾಲೇಜು, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ - ೫೭೭ ೫೩೧
- **ಆರ್. ಪಿ. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ,**
  ಸಂಪಾದಕರು: ಜನತಾ ಮಾಧ್ಯಮ, ಆರ್. ಸಿ. ರಸ್ತೆ, ಹಾಸನ - ೫೭೩ ೨೦೧
- **ಆನಂದ ಕಂದ,**
  (ದಿವಂಗತ ಡಾ|| ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು)
- **ಡಾ|| ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ,**
  ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಮಂಗಳ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಕೊಣಾಜೆ (ದ. ಕ.)

ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿವಿಜೇತ ಲೇಖಕಿ

ನ್ಯಾಡಿನ್ ಗಾರ್ಡಿಮರ್: ಒಂದು ಪರಿಚಯ

● ಸ. ಉಷಾ

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ **ನ್ಯಾಡಿನ್ ಗಾರ್ಡಿಮರ್** ಅಪರೂಪದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವುಳ್ಳವಳು. ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದ ಜೊಹಾನ್ಸ್ ಬರ್ಗಿನ ಬಳಿಯ ಸ್ಪ್ರಿಂಗ್ಸ್ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ೧೯೨೩ ರಲ್ಲಿ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದವರು. ತಾಯಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಅಥುವೇನಿಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಸ್ಪ್ರಿಂಗ್ಸ್‌ನಲ್ಲೇ ಕಾನ್ವೆಂಟ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ನ್ಯಾಡಿನ್ ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲೇ ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಈಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಹಜ ಲೇಖಕಿ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಸ್ಪ್ರಿಂಗ್ಸ್ ಉಳಿದ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಈ ದ್ವೀಪವಾಸ ನ್ಯಾಡಿನ್‌ಗೆ ಒಂದು ವಿರೋಧಾಭಾಸದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಯಾರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳಿಲ್ಲದೆ 'ಹುರುಳಿಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮೇಯುವ ಕರುವಿನಂತೆ' ಆ ಪುಟ್ಟ ಊರಿನ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಅನೇಕ ರಶಿಯನ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಂಡಳು. ಅವುಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡಳು.

ತಾನು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚ ತಾನು ಓದಿಕೊಂಡ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದೆಂದು ಬಹುಬೇಗ ಆಕೆಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಘರ್ಷವಿತ್ತು. ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಿಳಿಯಳಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ನಾಡು ಜನ ಅವಳಿಗೆ ಬೇರೆಯೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನೊಡನೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ನಾಡಿಗೂ ಅವಳು ಅಪರಿಚಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ನ್ಯಾಡಿನ್‌ಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಜೀವನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಅವಳ ಮೊದಲ ಕಥೆ 'Face to Face' ೧೯೪೯ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಖಾಸಗಿಯಾದ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಸಹಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ನೆರಳು ಬೀಳುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೂ ಅಪಾರ್ಥೀಡ್ ಚಳುವಳಿಯ, ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿಯ ಪ್ರಭಾವವುಂಟಾಗುವುದನ್ನೂ ಗಾರ್ಡಿಮರ್ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ತರ್ಕ ಮೇಲುಗೈಯಾದಾಗ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಮತ್ತು ಔದಾರ್ಯಗಳು ಸೋಲುತ್ತವೆಂಬುದು ಗಾರ್ಡಿಮರ್ ಕೊಡುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಫ್ರಿಕದ ಬಿಳಿಯರು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಾರ್ಡಿಮರ್ ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ತನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಡನೆ ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಂಡ ಗಾರ್ಡಿಮರ್ ಕಪ್ಪು ವಿಮೋಚನಾ ಚಳುವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಬೆಳೆದರು

'A Guest of Honour' ಎಂಬ ಅವರ ಕೃತಿಗೆ ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೇಟ್ ಸ್ಮಾರಕ ಬಹುಮಾನ ಬಂದಿತು. ಈ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಅರಿವಿನ ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯೊಡನೆಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. 'Conservationist' ಕೃತಿಗೆ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿದೆ. ಇವಳ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'Burgers Daughter' ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಬಿಳಿಯ ಯುವತಿ ರೋಸಾ-ಬರ್ಗರ್‌ಳ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಫ್ರಿಕಾವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಮೆರಿಕೆಗೆ ಹೋದ ರೋಸಾ ಬರ್ಗರ್‌ರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾರ್ಡಿಮರ್ ತನ್ನ ಯಹೂದಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು, ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾವನ್ನು ತೊರೆಯದಿರುವ ತನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೂ ಸಹಾ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವರು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳಸಿರುವುದೂ ಸಹಾ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ದಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಗಾರ್ಡಿಮರಳ ಬರಹವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ, ಗೌರವಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿದೆ. ೧೯೭೫ ರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಬಹುಮಾನ "ದಿ ಗ್ರಾಂಡ್ ಆಗೈಲ್ – ದಿಯೋರ್" ಜರ್ಮನಿಯ ನೆಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಸ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಲ್ಯೂವೆನ್‌ನ ಬೆಲ್ಜಿಯನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಅವಳಿಗೆ ಸಂದಿದೆ. ಪೆನ್ ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕನ್ ಅಕ್ಯಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಲೆಟರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಾರ್ಡಿಮರಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಕಿರೀಟಕ್ಕೆ ಈ ವರ್ಷ ನೊಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನದ ಗರಿಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ.

(ಆಧಾರ : ಲಾಂಗ್‌ಮನ್ ಆಂಥಾಲಜಿ ಆಫ್ ವರ್ಲ್ಡ್‌ವುಮನ್-ಆರ್ಕಿನ್ ಮತ್ತು ಶೊಲರ್)

೪/ಸಂವಾದ

ಕಥೆ

ರ್‍ಹೊಡೀಸಿಯಾದಿಂದ ಬಂದ ರೈಲು

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೂಲ : **ನ್ಯಾಡಿನ್ ಗಾರ್ಡಿಮರ್**

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಥೆ 'Train To Rhodesia' ೧೯೫೩ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'Soft Voice of the Serpent' ಎಂಬ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಿದ್ದು ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ಘಟನೆಯ ಮೂಲಕ ದೈತ್ಯ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದು ಆಫ್ರಿಕದ ಬದುಕನ್ನು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅಳತೆಗೋಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಳೆಯುವ ಮಾನವ ಘನತೆಯ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. -ಸಂ.

ಆ ರೈಲು ಕೆಂಪಾದ ದಿಗಂತದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಂದು ನೇರವಾದ ಒಂದೇ ಜೊತೆ ಹಳಿಯ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂತು. ಚೂಪಾದ ಇಳಿಜಾರಾದ ಮರದ ಚಾವಣಿಯಿದ್ದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಪುಟ್ಟ ಗುಡಿಸಿಲಿನಂತಹ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಿಂದ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಅವನ ಸರ್ಜ್ ಬಟ್ಟೆಯ ಇಸ್ತ್ರೀ ಹೊಡೆದ ಗೆರೆಗಳು ಅವನ ಕಾಲಿನೊಳಗೂ ಇಸ್ತ್ರಿಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರೈಲಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೊತ್ತು ಮಾರುವವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಅಲೆಯೊಂದು ಹಾಯ್ದಿತು. ಮರದ ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಮುಖವೊಂದು ಹೊತ್ತು ಮಾರುವವನ ಕೈಚೀಲದಿಂದ ಇಣಿಕಿನೋಡಿತು. ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರನ ಬರಿಗಾಲ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲೇ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಕು ಬಣ್ಣದ ಕೊಳಕು ಗುಡಿಸಿಲುಗಳೊಳಗಿಂದ ಬಡಕಲಾಗಿ ಮೂಳೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳು, ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳು, ಕಪ್ಪು ಚಿಳ್ಳೆಪಿಳ್ಳೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರ ನುಗ್ಗಿ ಹಳಿಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದವು. ನಾಚಿ ಕೆಂಪೇರಿ ಬೆವರುತ್ತಿದ್ದ ಪಶ್ಚಿಮವು ಕ್ಷೀಣವಾದ ಕಾವು ಇರದ ಬೆಳಕಿನ ನೆರಳೊಂದನ್ನು ಆ ನಿಲ್ದಾಣದ ಮೇಲೆ ಎಸೆದಿತ್ತು. ಸರಕು ದಾಸ್ತಾನು ಕೋಣೆ, ನಿಲ್ದಾಣದ ಗೋಡೆಗಳು, ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರನ ಬೂದು ತಗಡಿನ ಮನೆ ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ನೆರಳು ಬೆಳಕುಗಳು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದುವು. ಮರಳು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳ ಕಪ್ಪು ಪಾದಗಳ ಗುರುತುಗಳು ಆ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸ್ಟೇಷನ್ ಕಟ್ಟಡದ ವರಾಂಡದ ತಂತಿ ಬಲೆಯ ಕಟಾಂಜನದ ಹಿಂದೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರನ ಮಡದಿ ಕೂತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕುರಿಯ ದೇಹದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ನೇತಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಅವರು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು............ ರೈಲು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿತು........ ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ .... ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.................... ಆ ಕರೆಗೆ ಉತ್ತರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಕರೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ........ ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ................

ಈಗ ಎಂಜಿನ್ ಬೃಹತ್ತಾಗಿ ಹೊಗೆಯುಗುಳುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ತೊನೆಯುವ ದೇಹವನ್ನು ಎಳೆತರುತ್ತಾ ಮೂಡಿತು. ರೈಲು ರಸ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಕಿರುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ, ಹಠಾತ್ತನೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾ, ತೊನೆಯುತ್ತಾ, ಏದುತ್ತಾ ಆ ರೈಲು ಸ್ಟೇಷನ್ನನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು.

ರೈಲಿನ ಹೊರಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಬಗ್ಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ "ಎಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ" ಎಂದಳು.

ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಮುದುಕ ತಾನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ವಸ್ತುಗಳತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ "ಮಿಸ್ಸಸ್" ಎಂದು ನಗು ಮುಖ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಬೆರಳ ಮೇಲೆ ಹಾದು ಹೋದ ದಾರದಿಂದ ಒಂದು ನೇಯ್ಗೆಯ ಬುಟ್ಟಿ ಇಳಿಬಿದ್ದಿತು. "ಬೇಡ ಬೇಡ" ಎಂದು ಅವನನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾ ಅವಳು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಹರಕು ಕಂಬಳಿಯ ತುಂಡೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮುದುಕನತ್ತ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುವವಳಂತೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾ, "ಅದು.... ಅದು ...." ಎಂದಳು. 'ಅದು' ಮೃದುವಾದ ಮರದ ತುಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಒಂದು ಸಿಂಹವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ಪಂಜ್‌ಕೇಕಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಪ್ಪು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರವೂ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತಿದ್ದ ಅದು ಯಾವುದೋ ಸಂದೇಶವಾಹಕನಂತಿತ್ತು. ಆ ಮುದುಕ ನಗುತ್ತಲೇ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ತೋರಿದ. ಆ ನಗು ಹೃದಯದಿಂದ ಬಂದ ನಗುವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಿರಾಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ನಗುವಾಗಿತ್ತು. ಸಿಂಹದ ವ್ಯಾನ್‌ಡೈಕ್ ಹಲ್ಲಿನ ನಡುವೆ ಶ್ರವಣ ಭಯಂಕರವಾದ ಅನಂತವಾದ ಗರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಅದರ ನಾಲಿಗೆ ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು.

ಅವಳ ಯುವಕ ಪತಿ "ನೋಡು ನೀನೇನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ...." ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತು ಆ ಸಿಂಹದ ಕೊರಳ ಸುತ್ತ ಒಂದು ಉಣ್ಣೆಯ ತುಂಡು (ಇಲಿಯ ಚರ್ಮದ್ದೋ, ಮೊಲದ ಚರ್ಮದ್ದೋ, ಅಥವಾ ಮೀರ್‌ಕ್ಯಾಟ್‌ದೋ ಇರಬಹುದು, ಒಂದು ನಿಜವಾದ ಆಯಾಲು ! ರಾಜ ಗಾಂಭೀರ್ಯ............ಅದು ಹೇಗೋ ಆ ಆಯಾಲು ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಈ ಸಿಂಹದ ಕೆತ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದವಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿತ್ತು.

ಆ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯಲ್ಲಿ ರೈಲಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಲಾವಿದರು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದರು, ಬಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಅಭಿನಯ ಕಲಿತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ತಮ್ಮ ಕಲೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ರೈಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿ ಹಿಡಿದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದರು.

ಚಕಿತಗೊಂಡು ಸೆಡೆದ ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಕಾಡುಕೋಣಗಳು ತಮ್ಮ ದುಂಡಾದ ಬಿಳಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಂತ ಅನೇಕ ಸಿಂಹಗಳು ನಿರ್ಭೀತ ದೃಷ್ಟಿಯ ನೀಳಕಾಯದ ಭರ್ಜಿ ಹಿಡಿದ ಯೋಧರೊಡನೆ ಸೆಣಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರೆಲ್ಲ ರೈಲಿನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದರು : "ಎಷ್ಟು ? ಎಷ್ಟು ? ಎಷ್ಟು ?"

ಮಾರಲು ಏನೂ ತಾರದಿರುವ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ಪೆನ್ನಿ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಈರುಳ್ಳಿಯ ಜೊತೆ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಂಸದ ವಾಸನೆ ಹೊರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಡೈನಿಂಗ್ ಕಾರ್ ಬೋಗಿಯ ಬಳಿ ನಾಯಿಗಳು ಅಲುಗಾಡದೆ ಕುಳಿತುವು.

ಹಣ ಕೊಡಲು ಚಾಚಿದ ಬಿಳಿ ಕೈಗಳ, ಹಣ ಪಡೆಯಲು ಚಾಚಿದ ಕರಿ ಕೈಗಳ ಕಮಾನುಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ನುಸುಳಿ ರೈಲಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆದುಹೋದ. ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಧ್ವನಿಗಳ ನಡುವೆ ಹಾದು, ಊಟದ ಬೋಗಿಯ, ಗಾಜಿನ ಹಿಂದೆ ಏಕರೂಪದ ಹೂದಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡು ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದ್ದ ಹೂಗಳ ಎದುರು ಬದುರಾಗಿ, ಜೋಡಿ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಬೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕೂತ ಮುಖಗಳತ್ತ ನೋಡುತ್ತ, ಕೊಟ್ಟ ಕೊನೆಗೆ ಗಾರ್ಡನ ಬಂಡಿಯ ತನಕ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರನ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಎರಡು ಪೌಂಡ್ ಬ್ರೆಡ್ಡನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ........ ಕೊನೆಗೆ ಎಂಜಿನ್ನಿನ ಬಳಿಗೆ............... ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರನೂ ಡ್ರೈವರನೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತಲ್ಲಿಗೆ ಬುಸುಗುಡುತ್ತಾ, ದೂರಿಡುತ್ತಾ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೃಹತ್ ಮೃಗದಂತಿದ್ದ ರೈಲಿನ ತಲೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ.

ಆ ಮನುಷ್ಯ ಅವರಿಗೇನನ್ನೋ ಜೋರಾಗಿ, ಲೇವಡಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ. ಅವರು ನಗುತ್ತಾ ಇತ್ತ ತಿರುಗಿದರು. ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಬ್ರೆಡ್ಡನ್ನು ಅವುಚಿ ಹಿಡಿದು ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗೇಟಿನೊಳಗಿಂದ ಏನೂ ಬೆಳೆಯದ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಕೈತೋಟದ ನಡುವೆ ನಡೆದು ಹೋದರು.

ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ರೈಲಿನ ಹೊರಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ತಂತಮ್ಮ ಕೂಪೆಗಳೊಳಗೆ ಸರಿದು ಹೋದರು, ಕೆಲವರು ಹಣ ತರಲು, ಕೆಲವರು ಯಾರಿಗೋ ಏನನ್ನೋ ತೋರಿಸಲು– "ಈ ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣನ್ನು ಆ ನಿಗ್ರೋ ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡೋಣವೇ ? ಚಾಕಲೇಟುಗಳು ಅವೇನು ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ..........."

ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡದ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಚಾಕಲೇಟುಗಳನ್ನು ಡಬ್ಬಿಯಿಂದ ತೆರೆದು ನಾಯಿಗಳತ್ತ ಎರಚಿದಳು. ಆದರೆ ಕೋಳಿಗಳು ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ಚುರುಕಾಗಿ ಹಾರಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಮೊದಲೆ ಕಬಳಿಸಿದವು. ಅಪ್ರತಿಭವಾದ ನಾಯಿಗಳು ಬೇರೇನನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತಮ್ಮ ಕಂದು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದವು.

ಆ ಯುವತಿ "ಬೇಡ....... ಬಿಡು ಆದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ" ಎಂದಳು. ತುಂಬಾ ದುಬಾರಿ, ಅತಿ ಎನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಸಿಂಹವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಆ ಮುದುಕನ ಕಡೆಗೆ ದನಿಯೆತ್ತರಿಸಿದಳು. ಆತ ಅಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತೇ ಇದ್ದ. ಅವಳು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಬೇಡ ಬೇಡ ಎಂದಳು. ಅವಳ ಪತಿ "ಮೂರೂವರೆ" ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತ "ಎಸ್ ಬಾಸ್" ಎಂದು ಮುದುಕ ಜೋರಾಗಿನಕ್ಕ "ಮೂರೂವರೆ" ಈ ಹೈದನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ. "ಓಹ್ ಬೇಡ ಬಿಡು" ಎಂದಳವಳು. 'ನಿನಗದು ಬೇಡವೇ' ಎಂದ ಯುವಕ. "ಇಲ್ಲ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು" ಎಂದಳವಳು. ಆ ನೇಟಿವ್ ಮುದುಕ ಸಿಂಹವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದೇ ತನ್ನ ತಲೆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಡೆಗೆ ಆಗಾಗ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮುದುಕರು ಆಗಾಗ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ 'ಮೂರೂವರೆ' ಎಂಧು ಗೊಣಗಿಕೊಂಡ.

ಆ ಯುವತಿ ತಲೆಯನ್ನು ಒಳಗೆಳೆದುಕೊಂಡು ಕೂಪೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಕಿಟಕಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮರಳು ಮತ್ತು ಪೊದೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ಮುಳ್ಳು ಗಿಡವಿತ್ತು ಅವಳ ಗಂಡನ ಚಿತ್ರದಾಚೆಗೆ ರೈಲ್ವೇ ಸ್ಟೇಷನ್ ಇತ್ತು–ದನಿಗಳಿದ್ದವು– ಮರದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಓಡಾಡುವ ಕಾಲುಗಳು. ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನ ಮರದ ಚಾವಣಿ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಸಿಂಹದ ಬಗ್ಗೆಯೇ

ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮುಗುಳ್ನಕ್ಕಳು. ಆಹಾ ಕತ್ತಿನ ಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಆ ಅಯಾಲು ! ಅವರ ಸೀಟಿನ ಕೆಳಗೆ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಸಾಮಾನು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ, ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿಯುತ್ತ ಕಂದು ಕಾಗದದಿಂದ ಬಿರಿಯುತ್ತ ಸೂಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಕಾಡುಕೋಣ, ಖಡ್ಗ ಮೃಗ, ಆನೆಗಳು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಊರಿಗೊಯ್ಯುವುದು ಹೇಗೆ ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಹೇಗೆ ಕಾಣಬಹುದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಡುವುದು, ಅವು ಸಿಕ್ಕಿದ ಜಾಗದಿಂದ ಅಷ್ಟು ದೂರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೇನರ್ಥ ? ಆ ಪ್ರಯಾಣದ ಕೊನೆಯ ವಾರಗಳ ಭ್ರಾಮಕತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ನಿಂತ ಆ ಯುವಕ. ಆದರೆ ಅವನೇನೂ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲ. ಈಗವನು ಸತ್ಯ. ಹೇಗೋ ಏನೋ ಅವನೊಟ್ಟಿಗಿನ ಬದುಕು ಸಹಾ ಈ ಆರಾಮ ಪ್ರಯಾಣದ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳ ಒಂದು ಭಾಗವಾದಂತೆ ಅವಳಿಗನಿಸಿತು.

ಹೊರಗೆ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆಯಿತು. ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರು ರೈಲಿನ ತುದಿಗೆ ಒರಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಹಸಿರು ಬಾವುಟ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡಿತು. ಕೈಕಾಲಾಡಿಸಲೆಂದು ಇಳಿದಿದ್ದವರು, ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತವರು, ಸುಮ್ಮನೇ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತವರೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೆ ರೈಲಿಗೆ ಜಿಗಿದರು. ಆದರೆ ರೈಲಿನೊಳಗೆ ಧೂಳು ತುಂಬಿದ ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರ್ಮಿನಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆ ತಗಡಿನ ಮನೆ.... ಆ ಬೋಳು ಮರಳು....

ರೈಲು ಗುರುಗುಟ್ಟಿತು ಮುಗ್ಗರಿಸಿತು.... .... ಬೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನ ಕಿಟಕಿಯಿಂದಾಚೆ ನೋಡಿದರು. ಅದರಾಚೆಗೆ ನೋಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಎಂಬಂತೆ–ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನ ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ನೊಣ, ಸೊಳ್ಳೆ ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ತಂತಿ ಬಲೆಯ ಹಿಂದೆ ನೇತುಹಾಕಿದ ಕಪ್ಪಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಂಸದ ತುಂಡಿನ ಕೆಳಗೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರನ ಮಡದಿ ಅವರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಳು. ಆಗೊಂದು ಶಿಳ್ಳೆ ಕರೆಯಿತು. ಬಾವುಟ ಬಿದ್ದಿತು. ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಬೋಗಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಲನೆಗೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತ ರೈಲಿನ ಬೃಹತ್ ದೇಹ ತನಗೆ ತಾನೇ ಥಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಚಲಿಸತೊಡಗಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಾವಣಿ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಗಾರರ ಕೂಗುಗಳು ತೇಲುತ್ತಾ ದೂರವಾದವು. ಮರದ ಕೆತ್ತನೆಯ ಮುಖಗಳು ಕುಡಿದವರಂತೆ ತೂರಾಡಿದವು. ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ರೈಲಿನ ಕಿಟಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಇಣುಕಿದವು– "ಇಗೋ ಬಾಸ್ ಒಂದು ಶಿಲ್ಲಿಂಗ್ ಆರು ಪೆನ್ನಿ". ಹೊರಗೆ ಎಸೆಯುವ ಹಣವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಮುಷ್ಟಿಯೊಂದು ಅಗಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯುವಕ ತನ್ನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ತಡಕಾಡಿ ಒಂದು ಶಿಲ್ಲಿಂಗ್ ಆರು

ಪೆನ್ನಿ ಹುಡುಕಿ ಹೊರಗೆಸೆದ. ಕಡ್ಡಿಕಾಲುಗಳನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಏದುತ್ತಾ ಮರಳು ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಚೆಲ್ಲಾಡುತ್ತಿರಲು ಆ ಮುದಿ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಸಿಂಹವನ್ನು ಒಳಗೆಸೆದ.

ಕರಿಯ ಚಿಳ್ಳೆ ಪಿಳ್ಳೆಗಳು ಕೈ ಬೀಸತೊಡಗಿದವು. ನಾಯಿಗಳು ಬಾಲವಾಡಿಸುವುದೋ ಬೇಡವೋ ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿ ರೈಲು ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತವು. ಮಣ್ಣಿನ ಗುಡಿಸಿಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೆಂಕಿಯೆದುರಿಗೆ ಕೂತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಳು.

ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾಸ್ಟರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಆ ಮುದುಕ ಅಳ್ಳೆ ಬಿರಿಯುವವನಂತೆ ಏದುತ್ತಾ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸೆಟೆದು ನಗುತ್ತಾ, ಮರಳ ಮೇಲೆ ಜೋಲಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ನಿಂತ. ಅವನ ತೆರೆದ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಲಿಂಗ್ ಆರು ಪೆನ್ನಿಗಳಿದ್ದವು. ರೈಲಿನ ಕುರುಡು ಹಿಂಭಾಗ ಅಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಿಂದ ಹೊರ ಹೋಗುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಆ ಯುವಕ ಕಾರಿಡಾರಿನಿಂದ ತೇಕುತ್ತಾ, ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ, ನಗುತ್ತಾ. ಬೀಗುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಬಂದ. "ಇಗೋ...." ಎಂದು ಸಿಂಹವನ್ನು ಅವಳೆದುರು ಅಲುಗಾಡಿಸಿದ.

"ಒಂದೂ ಆರು"

"ಏನು ? !" ಎಂದಳವಳು.

ಆತ ನಕ್ಕ. "ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಅವನೊಡನೆ ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ರೈಲು ಹೊರಟಾಗ ಅವನು ಓಡಿಬಂದ 'ಒಂದೂ – ಆರು ಬಾಸ್' ಎನ್ನುತ್ತಾ. ಇದೋ ನಿನ್ನ ಸಿಂಹ"

ಅವಳು ಸಿಂಹವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ದೂರ ಸರಿಸಿದಳು. ಆ ತೆರೆದ ಬಾಯ್ದವಡೆಗಳು, ಆ ಕಪ್ಪು ನಾಲಿಗೆ, ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಆ ಅದ್ಭುತ ಅಯಾಲು.... ಅವಳು ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಳು ಬೇರೇನನ್ನೋ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವಳ ಮುಖ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನೆಮ್ಮದಿ ಕಳಕೊಂಡ ಮಗುವಿನ ಹಾಗೆ ಅವಳ ಬಾಯಿ ಆತಂಕದಿಂದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೆರಳೆತ್ತಿ ಒಂದು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಅಯಾಲನ್ನು ಸವರಿದಳು

"ಆದರೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೇ" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲಿದ್ದ ಹತಾಶೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆಘಾತವಾಯಿತು "ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ ಏನಾಯಿತು" ಎಂದ ಆತ. "ನಿನಗದು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನೇಕೆ ಮೊದಲೇ ಅದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ

ಗೌರವದಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ? ಅವನು ರೈಲಿನ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಬರುವವರೆಗೂ ಕಾದು ಒಂದು ಶಿಲಿಂಗ್ ಆರು ಪೆನ್ನಿ ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತೆ ಒಂದೂ ಆರು" ?

ಅವಳು ಸಿಂಹವನ್ನು ಆವನ ಕಡೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನು ಅದನ್ನು ವಾಪಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬಂತೆ ಅವನು ಚಕಿತನಾಗಿ ನಿಂತ ಅವನ ಕೈಗಳು ಆವನ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಗಳಲ್ಲಿ ಜೋತುಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

"ಆದರೆ ನೀನು ಅದನ್ನು ಬಯಸಿದೆ ಅದನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟೆ". "ಇದೊಂದು ಸುಂದರ ಕಲಾಕೃತಿ" ಎಂದವಳು ಭಯಂಕರ ರೋಷದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅವನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳಿದಳು.

"ನೀನು ಅದನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟೆ ! ಅದು ದುಬಾರಿಯೆಂದು ನೀನೇ ಹೇಳಿದೆ.... ಓಹ್ ನೀನು........ನೀನು........!!" ಹತಾಶೆಯಿಂದ ರೋಷದಿಂದ ಅವಳು ಸಿಂಹವನ್ನು ಸೇಡಿನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದಳು.

ಅವನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತ.

ಮುಖವನ್ನು ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಹುಗಿದು– ಕಿಟಕಿಯಾಚೆ ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತ ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು. ಅವಳೊಳಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಗಿರ್ರನೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿತ್ತು– ಒಂದೂ ಆರು– ಒಂದೂ ಆರು– ಆ ಮರಕ್ಕೆ ಕೆತ್ತನೆಗೆ– ಕಾಲುಗಳ ಸುಪುಷ್ಟ ಬಾಗಿಗೆ, ಬಾಲದ ಸುರುಳಿಗೆ– ಆ ತೆರೆದ ಬಾಯಿಗೆ ಅಂಥ ಹಲ್ಲಿಗೆ ಅಲೆಯಂತೆ ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ನಾಲಗೆಗೆ ಕೊರಳಿನ ಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಅಯಾಲಿಗೆ........ ಒಂದೂ ಆರು . ನಾಚಿಕೆಗೇಡು !

ಅವಮಾನದ ಕಾವು ಅವಳ ದೇಹವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಅವಳ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳ ರಾಶಿ ಜಲಪಾತದಂತೆ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳು ಅಸ್ವಸ್ಥಳಾಗಿ ಕುಳಿತೇ ಇದ್ದಳು. ಒಂದು ನಿರ್ವಿಣ್ಣತೆ ಅವಳನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಕೊಂಡಿತು ಒಂದು ಶೂನ್ಯದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಅವಳ ಕೈಗಳ ಹಿಡಿತ ಸಡಿಲಾಯಿತು. ಈ ಕ್ಷಣವು ಅವಳ ಕೈಗಳ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಲ್ಲವೋ ಎಂಬಂತೆ. ಅವಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಅನುಭವ ಒಂಟಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನೊಳಗೇ ತಾನು ಮುದುರಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವಳೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಯಾವುದನ್ನೂ ನೋಡಬಯಸದೆ, ಅಲುಗಬಯಸದೆ, ಮಾತಾಡಬಯಸದೆ ಅವಳು ಕುಳಿತಳು. ಯಾವ ದೃಶ್ಯ, ಮಾತು ವಸ್ತು ಸಹಾ ಈ ಅನುಭವ ಮರುಕಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ ಎಂಬಂತೆ ನಿಶ್ಚಲಳಾಗಿ– ಆ ಯುವಕನಿಗೆ ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿ ಕುಳಿತಳು. ಆ ಸಿಂಹ ಅಲ್ಲೇ ಮಗ್ಗುಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಆ ರೈಲು ಸ್ಟೇಷನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಚರ್ಮದ ಪೊರೆಯಂತೆ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದು ಮತ್ತೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿತು, ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ..... ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.... ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಉತ್ತರವಿರಲಿಲ್ಲ.

[ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಸ. ಉಷಾ]

O

ಕಪ್ಪು ಬೆರಳು

ಈಗಷ್ಟೆ ಚಂದವಾದುದನ್ನ ಕಂಡೆ
ನೀಳ, ನಿಶ್ಚಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿ ಕಪ್ಪು ಬೆರಳು
(ಹೊನ್ನ ಆಗಸದೆಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ನಿಂತ
ಶೋಕ ವೃಕ್ಷದ ಹಾಗೆ)

ಯಾಕೆ, ನಿಶ್ಚಲ - ನೀಳ ಚೆಂದದ ಬೆರಳೆ
ನೀನು ಕಪ್ಪಗಿದ್ದೀಯ,
ಯಾಕೆ ಆಗಸದೆಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದ್ದೀಯ ?

–ಆ್ಯಂಜಲೀನಾ ಬ್ರೂಕ್
(ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಎಂ. ಆರ್. ಕಮಲ)

ಮೂರು ಹಾಡುಗಳು

● ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ

೧ ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯರ ಕನಸು

ಅವ್ವ ಕೇಳೇ ನಾನೊಂದ ಕನಸ ಕಂಡೇ....
ಅವ್ವ ಕೇಳೇ ಕನಸೊಂದ ನಾ ಕಂಡೆನೆ....
ಮುಂಗೋಳಿ ಕೂಗಿತ್ತು ಮೂಡಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಿತ್ತು
ಬೆಳ್ಳಿಯೂ ಮರಳಿತ್ತು ಹಕ್ಕಿಯೂ ಹಾಡಿತ್ತು
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಪಿಗೆ ಘಮ್ಮೆಂದು ಬಿರಿದಿತ್ತು
ಹಾದೀಲಿ ಇಬ್ಬನಿಯು ಮುತ್ತಾಗಿ ಸುರಿದಿತ್ತು ॥ ಅವ್ವ ॥

ಕಣ್ಣ ರೆಪ್ಪೆ ಬಿಗಿಯೆ ಕದತಟ್ಟಿ ಒಳಬಂದ
ಕಾರಿರುಳ ಕೆಂಜಡೆಗೆ ಚಂದಿರನ ಮುಡಿದಿದ್ದ
ಕಾಲ್ಗೆಜ್ಜೆ ಕುಣಿಸುತ್ತ ಶರಣು ಶರಣು ಅಂದ
ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ತಾನೆಂದು ಮುಂಗೈಗೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟ
ಕೀಟಲೆ ನಗೆನಕ್ಕು ಕಪ್ಪುರವ ಮುಂದಿಟ್ಟ
ಒಲ್ಲೆ ಎಂದರೂ ಬಿಡದೆ ಒಲವು ಬೇಡಿದನವ್ವ
ಮುದ್ದಾಗಿ ಮಾತಾಡಿ ಮರುಳು ಮಾಡಿದನವ್ವ ॥ ಅವ್ವ ॥

ತುಂಬೆಯ ಹೂಬಿಡಿಸಿ ತುರುಬಿಗೆ ಮುಡಿಸೀದ
ಒಂದೊಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲೂ ದುಂಬಿಯ ಇರಿಸೀದ
ಮಿಂಚಿನ ಹುಳುವಲ್ಲೆ ಮೂಗುತಿಯ ಮಾಡೀದ
ನೇರಳೇ ಹಣ್ಣಿನ ಹಾರವೇ ತೊಡಿಸೀದ
ಕೀಟಲೆ ನಗೆನಕ್ಕು ಕಪ್ಪುರವ ಮುಂದಿಟ್ಟ
ಒಲ್ಲೆ ಎಂದರೂ ಬಿಡದೆ ಒಲವು ಬೇಡಿದನವ್ವ
ಮುದ್ದಾಗಿ ಮಾತಾಡಿ ಮರುಳು ಮಾಡಿದನವ್ವ ॥ ಅವ್ವ ॥

ಹುಲಿ ಚರ್ಮ ಹೊದ್ದರೂ ಹಾಲು ಮನಸಿನ ಹುಡುಗ
ಡೊಳ್ಳ ಬಾರಿಸಿ ಡಮರುಗ ನುಡಿಸಿದ
ನವಿಲ ಹಾಗೆ ಕುಣಿದು ಮಿಂಚುಮಳೆ ಕರೆದ
ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿಯಂಗೆ ಕೂಗಿ ನಕ್ಕೂ ನಗಿಸಿದ
ಕೀಟಲೆ ನಗೆನಕ್ಕು ಕಪ್ಪರವ ಮುಂದಿಟ್ಟ
ಒಲ್ಲೆ ಎಂದರೂ ಬಿಡದೆ ಒಲವು ಬೇಡಿದನವ್ವ
ಮುದ್ದಾಗಿ ಮಾತಾಡಿ ಮರುಳು ಮಾಡಿದನವ್ವ ॥ ಅವ್ವ ॥

ಚಪ್ಪರ ತೋರಣ ಒಡವೆ ಓಲಗವಿಲ್ಲ
ಮಂಟಪ ಮಂಡಿಗೆ ಧಾರೆ ದಿಬ್ಬಣವಿಲ್ಲ
ಆರತಿ ಎತ್ತಲು ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಲ್ಲ
ಮಂತ್ರಗಳಿಲ್ಲ........ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲ........
ಮಸಣದೊಳಗೆ ಮದುವಣಗಿತ್ತಿ ನಾನಾಗಿ
ಬೂದಿ ಬಡುಕನ ಬಾಳ ಬೆಳಗಿದೆನವ್ವ ॥ ಅವ್ವ ॥

ಕದಳಿಯ ಬನದೊಳಗೆ ಕಾದಿಹನವ್ವ....
ಕಣಗಿಲೆ ಹೂಹಾಸಿ ಕಾದಿಹನವ್ವ....
ಕಣ್ಣ ಬತ್ತಿಯ ಉರಿಸಿ ಕಾದಿಹನವ್ವ....
ಜನುಮ ಜನುಮದ ಒಲವು ಫಲಗೂಡಿತವ್ವ....
ತಪ್ಪೋ ಒಪ್ಪೋ ಮನ್ನಿಸಿ ಹರಸವ್ವ ...
ತಪ್ಪೋ ಒಪ್ಪೋ ಹರಸಿ ನೀ ಕಳಿಸವ್ವ.... ॥ ಅವ್ವ ॥

೨ ಬಿಸಿಲು ಕುದುರೆಯನೇರಿ

ಬಿಸಿಲು ಕುದುರೆಯನೇರಿ ಹೋಗಬೇಡೊ ಗೆಳೆಯಾ
ಬೆಂಗಾಡಿನಲಿ ಸುತ್ತಿ ಬೆವರ ಸುರಿಸಲು ಬೇಡ
ಬಯಕೆ ಬೆಟ್ಟವ ಹತ್ತಿ ಹೋಗಬೇಡೊ ಗೆಳೆಯಾ
ಬಂಡೆಯಂತೆ ಉರುಳಿ ಬೆರಗಾಗಲು ಬೇಡ

ಬಿಸಿಲು ಮಚ್ಚಿನ ಮೇಲೆ ಬಿರಿದಿರಲು ಬಿಳಿ ಸೂರ್ಯ
ಕಿಸುರ ಕಣ್ಣ ಒರೆಸಿ ತುಂಬಿಕೊ ಬೆಳಕ ಪೂರ
ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹನು ಪಿಳ್ಳಂಗೋವಿಯ ಒಡೆಯ
ನವಿಲುಗಣ್ಣ ತೆರೆದು ನೋಡೊ ಒಮ್ಮೆ ಗೆಳೆಯಾ ॥ ಬಿಸಿಲು ॥

ಬಿದಿರು ಕಡ್ಡಿಯೆ ಬೇರೆ ಬಿಸಿಲು ಕೋಲೆ ಬೇರೆ
ಬಿದಿರು ಕಡ್ಡಿಯಂದೆ ಬಗೆದು
ಬಿಸಿಲ ಕೋಲ ನುಡಿಸಲು ಬೇಡ ॥ ಬಿಸಿಲು ॥

ಅಂಬರದ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಆಕಾಶದಗಲದ ರೆಕ್ಕೆ
ರೆಕ್ಕೆ ಬೀಸಿ ಹಕ್ಕಿ ಮೆರೆದರೂ ಬಾನೊಳಗೆ
ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ ಹೆಕ್ಕಿ ಬೆಚ್ಚನೆ ಗೂಡ ಕಟ್ಟಿ
ಬಣ್ಣದ ಹಾಡ ಹೆಣೆದು ಹಣ್ಣಾಯಿತು ನೆಲದೊಳಗೆ ॥ ಬಿಸಿಲು ॥

ಮಿಂಚು ಹುಳುವೇ ಬೇರೆ ಮಿನುಗೊ ಚುಕ್ಕಿಯೇ ಬೇರೆ
ಮಿಂಚು ಹುಳುವೆಂದೆ ಬಗೆದು
ಮಿನುಗೊ ಚುಕ್ಕಿಯ ಹಿಡಿಯಲು ಬೇಡ ॥ ಬಿಸಿಲು ॥

ನೀರೊಳಗಿನ ನೈದಿಲೆಗೂ ನೀರಡಿಕೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ
ಚಿಪ್ಪಿನ ಮುತ್ತಿಗೆ ನತ್ತಾದರೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ
ಕಾಲು ಕಂಗಾಲಾದರೂ ಕನಸಿಗೆ ಬರವಿಲ್ಲ
ನಡೆದಷ್ಟೂ ದಾರಿಯು ನಿಲ್ಲೊ ಮಾತೆ ಇಲ್ಲ ॥ ಬಿಸಿಲು ॥

ಒಡಲೊಳಗುರಿದೂ ಬೆಂಕಿ
ಒಲೆಯೊಳಗುರಿದರೂ ಬೆಂಕಿ
ಬೆಂಕಿಯೊಳಗೆ ಬೆಂದು ಬಯಲು ಕಾಣೊ ಗೆಳೆಯಾ ॥ ಬಿಸಿಲು ॥

೩ ದುಃಖ

ಮುಳ್ಳು ಬಿತ್ತಿದ ಕೈಗೆ ಹೂವು ನೀಡಕ್ಕ....
ಹಾವು ಹೆಡೆ ಬಿಚ್ಚಿದರೆ ಹಾಲು ನೀಡಕ್ಕ....

ಸೀದ ಮಡಿಕೆಗೂ ದುಃಖ ಸುಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೂ ದುಃಖ
ಬೆಂದ ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬದುಕು ಕಣಕ್ಕ.... ॥ ಮುಳ್ಳು ॥

ಉದುರಿದ ಎಲೆಗಳಿಗೂ ದುಃಖ ಆದುರಿದ ಭೂಮಿಗೂ ದುಃಖ
ಏರಿಳಿವ ಅಲೆಯಂತೆ ಬದುಕು ಕಣಕ್ಕ.... ॥ ಮುಳ್ಳು ॥

ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಗೂ ದುಃಖ ಹರಿವ ನೀರಿಗೂ ದುಃಖ
ಬೀಸೋ ಗಾಳಿಯಂತೆ ಬದುಕು ಕಣಕ್ಕ.... ॥ ಮುಳ್ಳು ॥

ಮಿಡಿವ ತಂತಿಗೂ ದುಃಖ ನುಡಿವ ಮದ್ದಲೆಗೂ ದುಃಖ
ನೇಯೊ ಮಗ್ಗದಂತೆ ಬದುಕು ಕಣಕ್ಕ.... ॥ ಮುಳ್ಳು ॥

ಬಲೆಯೊಳಗಿದ್ದರೂ ದುಃಖ ಬಯಲೊಳಗಿದ್ದರೂ ದುಃಖ
ಬೇವಿನ ಕಹಿಯಂತೆ ಬದುಕು ಕಣಕ್ಕ.... ॥ ಮುಳ್ಳು ॥

ಬಲೆಯೊಳಗಿದ್ದರೂ ದುಃಖ ಬಯಲೊಳಗಿದ್ದರೂ ದುಃಖ
ಬೀಸೊ ಕಲ್ಲಿನ ನಡುವೆ ಬದುಕು ಕಣಕ್ಕ.... ॥ ಮುಳ್ಳು ॥

(ಲೇಖಕಿಯ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನ ಸಂಕಲನ "ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ ಭೂಮಿಗೆ"ಯಿಂದ ಆಯ್ದ ಹಾಡುಗಳು)

o

ಮೂರು ಕವನಗಳು

ಆರು ಕನ್ನಿಕೆಯರು

ಆರು ನೀವಾರೆಂದು, ಆರು ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಕೇಳಿದರೆ
ನೀನರಿಯೆಯ ? ಎಮ್ಮ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು
ನಮ್ಮರೆಯ ಮುಂದಿಕ್ಕದರೆ ವಿರಸ ಹಿಂದಿಕ್ಕಿದರೆ ಸರಸ
ಪಾದ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗೆ ಅದುವೆ ನವರಸದ ಹರುಷ
ಆರಾ ನಾವಾರು ? ನಿನ್ನೊಡನೆ ಇದ್ದವರು ನಿನ್ನಲ್ಲೆ ಬೆಳೆದವರು
ನೀನೇ ನಮಗೆಲ್ಲ ಸಖ, ನಲ್ಲ, ಸೋದರ, ಸರ್ವ ಆಧಾರ.

ಮರೆತೆಯಾ ಎನ್ನ ಮೊದಲ ಕನ್ನಿಕೆ ಕೇಳಿದಳು –
ಜಗವ ನೀ ಕಣ್ತೆರೆದು ನೋಡುವಾಗ ನಾನಿದ್ದೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿ
ಅಂದು ಇರ್ವರು ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡಿ, ಹಾಡಿ ಕುಣಿದೆವು
ಹಾಡಿದ್ದೆವು ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ, ಜಿಂಕೆಗಳ ಪರಿಯಲಿ ನಲಿದಿದ್ದೆವು
ಬಾಲ್ಯ ಕಳಚಿದೊಡನೆ ಘರ್ಷಿಸಿತು ಅಹಂಮಿಕೆಯ ಬಿಂದು
ತಾಜಮಹಲ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಮಮ್ತಾಜಳ ಹೆಸರೆ ಮರೆತಿತ್ತು.

ಬಾಲ್ಯದ ತೆರೆ ಕಳಚಿ ಯೌವನಕೆ ಕಾಲಿಕ್ಕೆ ನಾನಿದ್ದೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿ
ಎಂದಳು ಎರಡನೆಯು ಕನ್ನಿಕೆ, ಅಂದು ಮೌನದಲಿ ನೀ ನೆನೆದೆ ಎನ್ನ
ಮೌನವೆ ಮುತ್ತೆಂದು ಒಲುಮೆಯಲೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಂದು ಬಿತ್ತಿದೆ
ಮಾತು ಮೈಲಿಗೆಯೆಂಬ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡದೆ ಉಳಿದೆ
ವಸಂತ ಬಂದಲ್ಲದೆ ಹಾಡುವುದೆ ಕೋಕಿಲ ಎಂದೆ ತಾನೆ ?
ಮತ್ತದೆಷ್ಟೊ ವಸಂತಗಳು ವಸಂತಗಳು ಸವೆದರು ನನ್ನ ನೆನೆದೆಯಾ ನೀನು ?

ತಪ್ಪ ಮನ್ನಿಸುವ ಧರಿತ್ರಿ ಹೆಣ್ಣೆಂದವ ಮರೆತೆಯಾ ನನ್ನ
ಹೌದು ಕೆಣಕಲಾರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮನ್ನಿಸುವೆ ಎಂದಳು ಮೂರನೆಯವಳು
ಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಲಾಸವ ಜಗಿದು, ಕಾಲವನೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿಸಿಟ್ಟು
ಕಡಲಾಳದ ಬೆರಗಾಗಿ. ಶ್ರುತಿ ಮೀರಿದ ಹಾಡ ಹೊನಲಾಗಿ,
ದೂರ ತೀರದ ನಂದಾದೀಪ ನೀನೆಂದವ ನನ್ನ ಮರೆತೆಯಾ ?

ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿಗೆ ರಾಗವ ಹಾಕಿದವ ಮರೆತೆಯಾ ನನ್ನ
ಎಂದಳು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕನ್ನಿಕೆ. ಅರಬರ ರಾತ್ರಿಗಳಲಿ ತೇಲಿ
ಅಜ್ಜಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿನ ಏಳು ಸಾಗರದಾಚೆ ಕಾವಲಲ್ಲಿನ
ರಾಜಕುವರಿಯ ನೆನೆದು, ಚುಕ್ಕಿ ಚಂದ್ರಮರ ನಾಡಲ್ಲಿ
ಮೋಡಗಳ ಅಂಬಾರಿ ಏರಿ ಕನಸುಗಳ ಮಳೆ ಚೆಲ್ಲಿ
ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಹಾಡಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹಾಕಿದ ರಾಗ ಮರೆತೆಯಾ ?
ಸಾಸಿರ ಕಂಬದ ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಪಾವಟಿಗೆ ಇಳಿದುದ ನೆನೆಯಯಾ
ಬಲಿಕೊಡಲೆಂದು ತಂದ ಹಿಟ್ಟಿನ ಹುಂಜಕ್ಕೆ ಜೀವ ಬಂದುದ
ಆಯಾಮಗಳ ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿದುದ
ಕನ್ನಡಿಯ ಗಂಟಾದರೂ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಭ್ರಮೆಯ ನಂಟಾದುದ
ಮರೆತೆಯಾ ಎಂದಳು ಪಂಚಮ ಸ್ವರದಲಿ ಪಂಚಮಳು

ನೀನೆಂದು ನನ್ನವಳೆಂದು ಜಗವ ತೋರಿದುದ
ಮರೆತೆಯಾ ಎಂದಳು ಜಗದಾಳ ದಕ್ಕದ ಆರನೆಯವಳು
ಮೊಗ್ಗಾಗಿಹೆ ಇಂದು ನಿಜ, ಕಾಯುವೆ ನಾ ಹೂವಾಗುವನಕ
ನಾಳೆಯ ಸೊಗಸಿಗೆ ಇಂದಿನದೀ ಕಾಯುವ ತವಕ
ಬಿರಿವೆ ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಪಡೆವೆಯಾ ಎನ್ನ ಸವಾಲೆಸೆದಳು.

ಈಗ ಕೇಳಿದರು ಆರು ಕನ್ನಿಕೆಯರು ನಾವಾರೆಂದು
ಅಂದು – ಇಂದು ನಾಳಿನ ಕತೆಯ ನೆನೆಯೆಂದು
ನಕ್ಕರು ನಗಿಸಿದರು ಆ ಚಂದಿರನ ಇರುಳಲ್ಲಿ
ಆರು ? ಅವರಾರು ಹೌದು ನಾನಲ್ಲದೆ ಅವರಿನ್ನಾರು ?

–ಎನ್. ಎಸ್. ಶ್ರೀಧರಮೂರ್ತಿ

ವೇಗವೇ ಗೆಲುವಲ್ಲ

ಸಾವಿನವರೆಗೂ ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳಿನ
ಸ್ವಾರಸ್ಯಮಯ ಸಂಗಾತಿ ಜೀವನ
ಹಲವು ಸತ್ಯಗಳರಸಿ
ಸಾಗಿರುವ ಜನಗಳಿಗೆ
ಕರೆದೊಯ್ಯಲೆಂದೇ
ಬಂದನವ ಕೈಚಾಚಿ ಮುಂದೆ

ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರಾದ
ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಂಬಂಧ
ನೇರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ
ವಹಿವಾಟು ಮಾಡಿರುವ
ಸಾಟಿ ಇಲ್ಲದ ಈ ಸಗಟು ಸೌಜನ್ಯ

ಸೋತರೂ ಸೋಲದೆ
ಗೆಲುವಿನೆಡೆ ಸಾಗದೆ
ಸಮತೋಲ ಸಾಧಿಸದೆ
ಸಮರ ಒಂದೇ ನಮಗೆ
ಈಗಿರುವ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮಾರ್ಗ

ಸಾಗಿದೆ ಹೇಗೋ ನಮ್ಮ
ಸಾಕಾರ ಸಂಬಂಧ
ಎಂದಿಲ್ಲದ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿ
ಉರಿಯುತಿದೆ ಬತ್ತಿ
ಕರಗುತಿದೆ ಎಣ್ಣೆ
ಸಾಗುತಿದೆ ದಾರಿ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲೇ

ಓಡೋಡಿ ಹೋಗುವದು
ಗೆಲುವಿನಾಸೆ ಹಿಂದೆ
ಮೈಲಿಗಲ್ಲಿನ ಮುಂದೆ ಮಲಗಲೇದೇ

ಮೊಲವಾಗಿ ಪಂದ್ಯದಲಿ
ಮೊದಲು ಬರಲಾಗಿಲ್ಲ
ವೇಗವೇ ಗೆಲುವಲ್ಲ ಎಂಬುದಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ
ಚೆಲುವಾಗಿ ಹಾರುತಿವೆ ಬಾನಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿ

—ಶಂಕರ ಪಾಟೀಲ

ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹುಡುಗನಿಗೆ........

ಕನಸುಗಳ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ
ಬದುಕ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು
ಬೇಡ ಹುಡುಗಾ !
ವಾಸ್ತವದ ವಿಶಾಲತೆಗೆ

ಮೈಯೊಡ್ಡೋಣ !
ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ
ಎಣಿಕೆ ಸಾಕು !
ಹೊದ್ದ ಬಟ್ಟೆ, ಉಂಡ ಅನ್ನ,
ಕುಳಿತ ನೆಲ ವಿಷವಾಗುವ ಮುನ್ನ
ಎಚ್ಚರವಾಗೋಣ !
ಭೂತದ ವ್ಯಥೆಗಳ
ವರ್ತಮಾನದ "ಪ್ರೀತಿಯಲಿ"
ಮುಚ್ಚಿಬಿಡು !
ಮೌನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗಳ
ವ್ಯರ್ಥ ಆಲಾಪಗಳ
ಸುಟ್ಟು ಬಿಡು !
ಮತ್ತೆ ಮುಗ್ಧತೆಯಲಿ
"ನಾನು ನೀನಾಗಿ, ನೀನು ನಾನಾಗಿ
ರಸಗಂಗೆಯಲಿ ಮೀನಾಗುವ" ಮಾತು
ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ !
ಮೊದಲು ನಾವು ನಾವಾಗೋಣ !
ಕುರುಡು ಹಮ್ಮುಗಳ ತೊರೆಯೋಣ
ಹುಸಿ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಒದೆಯೋಣ
ಗೆದ್ದಲು ಹಾದಿಗಳಿಗೆ
ಗೆಜ್ಜೆ ಕಾಲುಗಳ ಊರೋಣ
ಬೇವು ಮನಸುಗಳ
ಮಾವು ಚಿಗುರುಗಳಲಿ
ಹದ ಮಾಡೋಣ !
ಹಕ್ಕಿ ಬದುಕಿಗೆ ನಾಂದಿ
ಹಾಡೋಣ ಗೆಳೆಯಾ !
ಹಕ್ಕಿ ಬದುಕಿಗೆ
ನಾಂದಿ ಹಾಡೋಣ !

–ಶೈಲಾ ನಾಗರಾಜ್

ಯುನೆಸ್ಕೋದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ

● ಡಾ|| ತೀ. ನಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ

ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಸದಸ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ – ಸಲಹೆ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಯುನೆಸ್ಕೊ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಅದರ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸತತ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಜಾನಪದದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಮಸೂದೆ ಅಂಗೀಕೃತವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು Unesco Reccommendation for Safeguarding of Folklore and Traditional Culture ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ – ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಈ ಮಸೂದೆ ನೆರವಾಗುವುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಎರಡು ದಶಕಗಳ ನಿರಂತರ ಚರ್ಚೆ – ಪ್ರತಿ ಚರ್ಚೆ, ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ರಾಜೀ–ಸೂತ್ರ– ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಮಸೂದೆ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದ್ದು ಯಾವುದೇ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಕೂಡಾ ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜಾನಪದದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯುನೆಸ್ಕೋದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಧನಸಹಾಯವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೆರವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಜಾನಪದದ (Folklore) ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೨

ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಎಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯ ಮಾರ್ಗ, ದೇಸೀ – ಇವುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಳುವ ವರ್ಗ, ಅದರ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ

ವರ್ಗ, ಅದರ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ – ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ತುಂಬಾ ಅಂತರ-ವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಾತ್ಸಾರದಿಂದ ಕಂಡಿರುವುದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದಲೂ ಈಗಲೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ವರ್ತಮಾನ ಸಂದರ್ಭದಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಆಳುತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮಹತ್ವ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚೆಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದದ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ಯುರೋಪಿನ ಫಿನ್ಲೆಂಡ್, ಜರ್ಮನಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ ಯುರೋಪಿನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇತರ ದೇಶಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಭಾರತ, ಚೈನಾ, ಅಮೆರಿಕಾ, ರಶ್ಯಾ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೆರಿಕಾದ ದೇಶಗಳು, ಆಫ್ರಿಕಾ ಹಾಗೂ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ನಡೆದಿದೆ. ಸ್ಕಾಟ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲಾವಣಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಫಿನ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲೇವಾಲಾದ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಕಟಣೆ – ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟನೆಗಳು. ಇವುಗಳ ಹಿಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನೋಭಾವ (Nationalism) ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹೀ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಯಾ ದೇಶಗಳ ಜಾನಪದ ನೆರವಾಗಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಫಿನ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಂತೂ ಆ ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಸಲು ಜನರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಜಾನಪದ ನೆರವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ-ಇವು ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಬರಲು ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಜಾನಪದದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿದೆ. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಸಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಜರ್ಮನಿಯ ಗ್ರಿಮ್ ಸಹೋದರರು, ಫಿನ್ಲೆಂಡಿನ ಲೋನ್ರಾಟ್ ಇಲಿಯಾಸ್, ಅಮೆರಿಕಾದ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಚೈಲ್ಡ್, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶೀ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ ಮೊದಲಾದವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯರು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಫಿನ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ೧೮೩೫ ರಲ್ಲಿ

ಆರಂಭವಾದ ಫಿನ್ನಿಶ್ ಲಿಟರೇಚರ್ ಸೊಸೈಟಿ, ೧೮೮೭ ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ Folklore Society ೧೮೮೮ ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ American Folklore Society – ಮೊದಲಾದುವು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನ ನಗರದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಜನರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳಿವೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು, ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ಕಲ್ಪನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತಾತ್ಸಾರದಿಂದಲೇ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಜಾನಪದದ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಎರಡನೆಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಘಟನೆ ಎಂದರೆ ಯುರೋಪಿನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅನಂತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಮೊದಲಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾರತ, ಚೈನಾ ಮೊದಲಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಜನ ವಲಸೆ ಬಂದದ್ದು ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನ ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಆ ವೃತ್ತಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಜಾನಪದವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು, ವಿಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾದ ಏಕರೂಪಿಯಾದ ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಜನಪದ ವೈದ್ಯ, ನಂಬಿಕೆ ಮೊದಲಾದವು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದವು. ಹೀಗೆ ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣದಿಂದ ಹಾಗೂ ನಗರೀಕರಣದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ಜಾನಪದವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅಭೀಪ್ಸೆ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ, ಭಿನ್ನ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ, ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜನ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯಿತು. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಭಾಷಾ ಗುಂಪುಗಳು (Linguistic groups), ವೃತ್ತಿ ಗುಂಪುಗಳು (Occupational groups), ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುಂಪುಗಳು (Religious groups) – ಮೊದಲಾದುವು ತಮ್ಮ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ

ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು. ಈವರೆಗೆ ಈ ಬಗೆಯಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಆಯಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದೇಶಗಳಿಂದ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶವೂ ತನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡುವ ಆ ಮೂಲಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಜಾನಪದವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಈಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜಾನಪದದ ಬೋಧನೆ – ಸಂಶೋಧನೆ, ಜಾನಪದ ವಿಜ್ಞಾನ (Folkloristics) ಎಂಬ ಶಿಸ್ತಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ.

೩

ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಶದ ಜಾನಪದವನ್ನು ಆ ದೇಶದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯಾದರೆ, ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳ ಜಾನಪದ ಕ್ಕಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶಗಳಾವುವು, ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳಾವು ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ತೌಲನಿಕವಾದ ವಿಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ವರ್ಗಗಳ ಜಾನಪದವನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಜಗತ್ತಿನ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳೇನು, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಂಶಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾನಪದ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದದ್ದೋ ಎಷ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ್ದೋ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ್ದೂ ಹೌದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾನಪದ ವಿಜ್ಞಾನ ಒಂದು ಅಂತರ್ಶಿಸ್ತಿನ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಹೌದು. ಹಾಗೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯವೂ ಹೌದು. ಈ ರೀತಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೊಳು–ಕೊಡೆಗಳು ಆರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳ ಜಾನಪವ ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಯಿತೆಂದು ಹಾಗೂ ಈ ದೇಶಗಳ ಜಾನಪದ ವನ್ನು ವಿಕೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಗಳು ಬಂದವು. ವಿಶ್ವರಾಷ್ಟ್ರಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಈ ರೀತಿ ಆಕ್ಷೇಪಗಳು ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಈ ರೀತಿ ಜಾನಪದವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಒಂದು ನಿಯಮಾವಳಿ (ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗಿರುವಂತೆ Copyright) ಇರಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಿತು. ಜಾನಪದವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ಅದರ Copyrightಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ನಿಯಮಾವಳಿ ರೂಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮೊದಲ

ಬಾರಿಗೆ ಬೊಲಿವಿಯಾ ದೇಶ ೧೯೭೩ ರಲ್ಲಿ ಯುನೆಸ್ಕೋದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದ, ದೇಶದ, ಜಾನಪದದ ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ Copyright ಸಮಸ್ಯೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಜಾನಪದದ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳಾದ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗದ (Performance) ಸಹಜ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ (Natural Context) ಕೃತಕವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (Artificial Context) ಬಳಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಪಚಾರವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇದೇ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಳಗಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊರತೆ ಕಂಡು ಬಂದು ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾನಪದವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಾದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಡೆದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದವು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜಾನಪದವನ್ನು ಈಗಿರುವ Copyright Act ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಅದರ ದುರ್ಬಳಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು World Intellectual Property Organization (WIPO) ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ ಜಾನಪದವನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಯುನೆಸ್ಕೋಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿದವು. ೧೯೮೨ ರಲ್ಲಿ ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ World Conference on Cultural Policies ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದವನ್ನು Copyright Actನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಕಾನೂನಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಜಾನಪದದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅದರ ಮೂಲ ಕರ್ತೃ ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಜನಪದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅವನೇ ಅದರ ಕರ್ತೃ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕಲಿತಿರುವ ಕಥೆ ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಾರರ ಮೂಲಕ ಸಾಗಿ ಬಂದಿರುವಂತಹದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕು ಕಥೆಗಾರನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪರಿಮಿತವಾದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಜಾನಪದವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ವ್ಯಾಪಕ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಲಾಯಿತು.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಫಿನ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿತು. ಫಿನ್ಲೆಂಡಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಮತ್ತು ಯೂರೋಪಿನ ಮುಂದುವರಿದ ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕಾಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಜಾನಪದ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಫಿನ್ಲೆಂಡಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ದೇಶದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ 150 ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೀರ್ಘವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. Finnish Literature Society ಮತ್ತು ಫಿನ್ಲೆಂಡಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮೂಲಕ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. ಫಿನ್ಲೆಂಡ್, ಸ್ವೀಡನ್, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ನಾರ್ವೆ ಮತ್ತು ಐಸ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್– ಈ ಐದು ದೇಶಗಳನ್ನು "ನಾರ್ಡಿಕ್ ದೇಶಗಳು" ಎಂದು ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇಶಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆ Nordic Institute of Folklore ಪ್ರೊ ಲೌರಿಹಾಂಕೊ ಎಂಬ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಅವರು ಯುನೆಸ್ಕೋದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಯುನೆಸ್ಕೋದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಿಗೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಮಸೂದೆಯ ಕರಡೊಂದನ್ನು ಅವರು ರೂಪಿಸಿ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಇದು ತುಂಬಾ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದದ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುವಾಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾದವು. ಜಾನಪದವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಮೊದಲು ಜಾನಪದ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸ ಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯವಾಯಿತು. "Folklore or traditional and popular culture is the totality of tradition-based creations of– a community, expressed by a group of individuals and recognized as reflecting as the expectation of a community, in so far as reflect its cultural and social identity; its standards and values are transmitted orally, by imitation or other means. Its form include among other language, literature, music, dance, games, mythology, rituals, customs, handicrafts, architecture and other arts" (Nordic Institute of Folklore News Letter Vol 17 2-3/1989 June Page 8) ಜಾನಪದ

ಏಂದರೇನು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒದೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಿಗೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಬಲ್ಲ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. (ಭಾರತದಂತಹ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಗ್ರಾಮೀಣರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೆ ಅಮೇರಿಕಾದಂತಹ ನಗರ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣಗೊಂಡ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ದೇಶ ಭಾಷೆ ಧರ್ಮಗಳ ವಲಸೆಗಾರರಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದದ ಸೂತ್ರ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾನಪದ ನಿತ್ಯ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾದದು. ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ನಗರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವೂ ಇದೆ. ಜಾನಪದ ಯಾವುದೋ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಅನೇಕರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣದಿಂದ ಜಾನಪದದ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ)

೪

೧೯೮೦ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಾರ್ಷಿಕಾಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳೂ ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾದ ಏಕರೂಪದ ಸಂಹಿತೆಯೊಂದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಾನತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಳು-ಕೊಡೆಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಾನಪದದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಇತಿಹಾಸವನ್ನಾಗಲಿ ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಷ್ಟೇ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಇತಿಹಾಸವೂ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಕಲೆ, ವೈದ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ನಂಬಿಕೆ, ಭೌತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ – ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಇದು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪೂರಕವಾದುದು ಹಾಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಜನರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಲು ಜಾನಪದ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು

ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳ ಸರ್ಕಾರಗಳೂ ತಮ್ಮ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾನಪದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

1 Conservation : ಇದು ಜಾನಪದದ ದಾಖಲಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು. ದಾಖಲು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಾನಪದವನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ. ಜೀವಂತವಾದ ಜಾನಪದವನ್ನು ಅದರ ನಿರಂತರ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದಾಖಲಾತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗಾಗಿ ಜಾನಪದವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶವೂ ತನ್ನ ಜಾನಪದವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಸ್ತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳನ್ನೂ (Museum) ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳನ್ನೂ (Archives) ರೂಪಿಸಬೇಕು. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಕೇಂದ್ರೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜಾನಪದವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವಾಗ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ತಮಗೆ ಅಗತ್ಯಬೀಳುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಅಥವಾ ದಾಖಲಾತಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

Preservation : ಇದರ ಕಲ್ಪನೆ Conservationಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಕಲೆ ಮೊದಲಾದುವು ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದು. ಈ ಮೂಲಕ ಜಾನಪದದ ಸೃಜನಶೀಲ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ (World view) ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಮತ್ತು ಗೌರವಿಸುವುದು. ವಿಭಿನ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆ ಎಂಬ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಇದು ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ.

ಈ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರೂಪಕ (Informant), ಕಲಾವಿದ (Artist), ಸಂಗ್ರಹಕಾರ (Collector) ಹಾಗೂ ದಾಖಲಾತಿ

ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ (Archive) – ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ಸಮಾಜದ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವುದು, ಆ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ನಿರೂಪಕ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು. ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದದ್ದೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಜಾನಪದ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯಗಳು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು, ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳೂ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಅಂಶಗಳೂ ಸೇರಿವೆ.

ಈ ಮಸೂದೆ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಯುನೆಸ್ಕೋ ನೆರವಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿವೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲ. ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕಲಿಯ ಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳೂ ಇವೆ. ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬಹುದು. ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಇದು ಆಯಾ ಸಮಾಜದ, ಆಯಾ ದೇಶದ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯವೆಂದು ಯುನೆಸ್ಕೋ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುನೆಸ್ಕೋದ ಈ ಮಸೂದೆ ಜಗತ್ತಿನ ಜಾನಪದದ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಧನ ಸಹಾಯದ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪೂರಕವಾದದ್ದು ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿ, (Intellectual Property of the World) ಎಂದು ಯುನೆಸ್ಕೋ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ವಿಷಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯವಾದ ಜಾನಪದ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ (Folkloristics) ಮಹತ್ವ ದೊರೆತಂತಾಗಿದೆ. ಜಾನಪದ ವಿಜ್ಞಾನ ಇತರ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಾದ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ, ಮಾನವ ವಿಜ್ಞಾನ, ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಗಳಂತೆ ಒಂದು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ೩೦೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ೨೫೦೦ ಕ್ಕೂ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಲಿಪಿಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಏಕೈಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದರೆ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕಲೆ ಎಂದರೆ ಜನಪದ ಕಲೆ

ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಜನರಿಗಿರುವ ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೆ ಜನಪದ ಪರಂಪರೆ. ಇದು ಅವರ ಅನನ್ಯತೆಯ (Identity) ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ನಗರೀಕರಣದಿಂದ ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯಜಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗದೆ ಧೃಢವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಹಾಗೂ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ಜಾನಪದದಿಂದಲೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯುನೆಸ್ಕೋ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮಸೂದೆ ನೆರವಾಗುವುದೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಧಾರ ಸಾಮಗ್ರಿ :

1. ಪ್ರೊ. ಲೋರಿಪಾಂಕೊ The Final Text of the Recommendation for the Safeguarding of Folklore NIF News Letter Vol 17, 2-3/ June 1989.
2. ಪ್ರೊ. ಲೋರಿಹಾಂಕೊ The UNESCO Process of Folklore. NIF News Letter 3/1984.

O

ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರು ಜಾನಪದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ನಾಟಕ, ಕವಿತೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬರೀತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರ್ತವೆ ಅನ್ನೋದು ಅನುಮಾನ. ಏಕೇಂದ್ರೆ, ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ನಾಟಕ ವೊಂದನ್ನು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರೋ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹಿಡಿದು ಕೂಡಿಸುವಂತಹ ಆಧುನಿಕ ಜಾನಪದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ನಾಟಕವೊಂದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣೋಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವನ್ನೂ ಕೊಡಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯ ತುಂಬಾ ಸಮರ್ಥವಾದಂತಹ ರೂಪಕ ಶಕ್ತಿ ಇರುವಂತಹ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಲಯಗಾರಿಕೆ ಇರುವಂತಹ ನೆಲೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾದದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕ ಸೃಷ್ಟಿಸೋ ಕೃತಿ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗದೆ ಇರೋದರಿಂದ ಸಂವಹನ ಕಷ್ಟವಾಗ್ತಿದೆ........ ಆದ್ದರಿಂದ ಇವೊತ್ತು ಜಾನಪದ ಅನ್ನೋದು ಕೇವಲ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರ್ತಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ....

ಕಿ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ
(ಭಾರತೀಯತೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕ)

ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ

● ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ

ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ 'ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಇವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಸೆದು ಒಂದು ಲೇಖನವಾಗಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಹೀಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಮಂಡಿಸಿದರೂ, ಒಳಗಿನ ಸಮನ್ವಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ, ಅನುಚಿತವಾಗಲಾರದು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. -ಲೇ

'ಪುರಾಣ' ಎಂದರೆ ಹಳೆಯದು, ಪ್ರಾಚೀನ ಎನ್ನುವುದು ಶಬ್ದಶಃ ಅರ್ಥ. ಪುರಾಣ ಎಂಬ ವಾಙ್ಮಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೂಡ ಇದೆ. ಅಲ್ಲೂ 'ಹಳೆಯದು' ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದ ಭಾರ ಇದೆ. 'ಮಹಾಭಾರತ'ವೇನೋ ಇತಿಹಾಸವೆಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತ. ಜಯೋನಾಮ ಇತಿಹಾಸೋಯಂ.. ಆದರೆ ಮಹಾ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಅಂಶಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತಾದಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಅಂಶಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದಾವೆ. ಮತ್ತು ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ರಚನೆ ವ್ಯಾಸರೇ, ಓರ್ವ ವ್ಯಾಸರೇ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು ಪರಂಪರೆ ಹೇಳುತ್ತಗೆ. ಇದು ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸೃಜನಶೀಲ ಪರಂಪರೆ ಎಂಬುದು.

ಇದೇ ಚಿಂತನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲು, ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಎಂದು ಕಾಲಖಂಡಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ನೋಡುವುದು ಭಾರತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ರಚನೆಗಳಾದ ವೇದಗಳನ್ನು 'ಪುರಾಣ' 'ಹಳೆಯದು' ಎಂದು ಯಾರೂ ಕರೆದದ್ದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ "ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಭ್ಯಾಂ ವೇದಂ ಸಮುಪಬ್ರುಂಹಯೇತ್"–ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಗಳನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಎಂದೇ ಸೂತ್ರ. ಉಪಬ್ರುಂಹಣ ಎಂದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ

ಬೀಜರೂಪವಾಗಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವೇದಾರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರವೇ ಗುರಿಯಾದರೆ, ವೇದಗಳ ಗತಿ ಹೇಗೂ ಆಗಲಿ. ಆ ಇತಿಹಾಸದ ಗತಿ ಏನು?

ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಕಾಣ್ಕೆ ಮನುಕುಲದ ಕಾಣ್ಕೆಯಾಗಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವುದೇ ಇಂಗಿತ. ಒಳನೋಟದಲ್ಲಿ ತಿಳಿವ ಸತ್ಯ ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಸತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಲುವು ಜ್ಞಾನದ ಹರಿಗೆಡದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸೃಜಿಸುವುದರ ಜತೆಗೆ; ಸ್ವಲ್ಪ ಜಡ ಗೊಂಡಾಗ, ಜ್ಞಾನದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವೂ ಆಗಿಬಿಡಬಲ್ಲುದು. ಆಗಿದೆ. ಇರಲಿ.

ಅಚ್ಚರಿ ಎಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕು ಇದೇ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದಲ್ಲವೆ ? ಕವಿಯ ಕಾಣ್ಕೆ ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಾಣ್ಕೆ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಕಾಣ್ಕೆ ಕೂಡ.

ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು 'ಪಂಚಮೋವೇದಃ' ಎಂದು ಕರೆದರು. ಉಳಿದಂತೆ ಯಾವ ಕೃತಿಗೂ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೂ ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ವೆಂದು, ಅತಏವ ಲೌಕಿಕದ ಜಟಿಲ, ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಿತ್ರವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಇಂಥ ಒಂದು ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಐದನೆಯ ವೇದ ಎಂದು ಮಹತಿ. ಇದು ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲವೆ ?

ಹೌದು. ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಎಂದು ನೀವು ಖಂಡ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿಯೆ ನೋಡುವವರಾದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯೇ. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಎನ್ನುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಲೌಕಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ್ದೇ ಒಂದು ಆಯಾಮ ಎನ್ನುವಿರಾದರೆ ಏಕೆ ಅಚ್ಚರಿ ?

ವಿಭಜಿಸುವುದೇ ವಿಷಾದನೀಯವಾದ ಅಚ್ಚರಿ. ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡುವ ನೋಟಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯತೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಆದರಿಂದಲೇ ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರಲ್ಲಿ ಓರ್ವರಾದ ಆನಂದತೀರ್ಥರು 'ಭಾರತ' ಎಂಬ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಇದು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಿಷ್ಠವಾದುದು ಎಂದು ಕರೆದರು. (ಏವಂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಿಷ್ಠಂ ಹಿ ಭಾರತಂ ಸರ್ವಮುಚ್ಯತೆ) ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೇದವೇ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿರುವುದು ಎಂದರೆ ಅದು ಇದೇ ನೋಟವೇ.

ಹೇಗೆ 'ವರ್ತಮಾನ' ಎನ್ನುವುದು ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್‌ಗಳು ಬೆಸೆದ ಒಂದು ಕಾಲಖಂಡವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದೋ ಹಾಗೇ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವ 'ಆಧುನಿಕತೆ'ಯಲ್ಲಿ 'ಪುರಾಣ' ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮೈಚಾಚಿರುತ್ತದೆ.

ರಾಜಾ ರಾಮಮೋಹನರಾಯ್, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಜಡಗೊಂಡ ಭಾರತೀಯನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಬದಲಾವಣೆ, ಜೀವನಪರ ಬದಲಾವಣೆ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರೀ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಹೋರುತ್ತಿರುವಾಗ 'ಉಪನಿಷತ್'ಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಸಮಾಜ ಸೇವಕ ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ 'ಪರಾಶರಸ್ಮೃತಿ'ಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಜಾತಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ವೇದ ಧರ್ಮದ ಉಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಗೋಜಲು, ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಕೂಡ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಆಧುನಿಕನಾದ ಗಾಂಧಿ ಈ ಗೋಜಲನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೋ ಎಂಬಂತೆ 'ಅಂತರ್ವಾಣಿ'ಯ ಆಲಂಬನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ತನ್ನ ಒಮ್ಮೈಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಮತ್ತು 'ಅಂತರ್ವಾಣಿ' ಎಂಬ ಮಾತು ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಿಗೂ ಸಮುಚಿತವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂಥದೇ. (ಶೃತಿ ಎಂದರೆ ಕೇಳಿ ಬಂದದ್ದೇ) 'ಒಳದನಿ' ಎಂಬ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಲೌಕಿಕಗೊಳಿಸುತ್ತ, ಇತಿಹಾಸವಾಗಿಯೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣವಾದ ಮಹಾಭಾರತ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ :

"ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದ್ಯಂಚ ವಿಧಿಂಚ ಕೃತ್ಸ್ನಂ
ಅಥೋ ನಿರುಕ್ತಂ ಪರಮಾರ್ಥತಾಂ ಚ
ಸರ್ವಂ ಶರೀರಾತ್ಮನಿ ಯಃ ಪ್ರವೇದ
ತಸ್ಸ ಸ್ಮ ದೇವಾಃ ಸ್ಪೃಹಯಾತಿ ನಿತ್ಯಂ" (ಶಾಂತಿಪರ್ವ)

"ವೇದಗಳು, ವೇದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದುದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಆಚರಣೆಗಳು, ನಿರುಕ್ತ, ಅದರಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ನಿಜಾರ್ಥ–ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಯಾರು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ (ಶರೀರ ಎಂಬ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ), ಜೈವಿಕ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಅಂಥವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾದುದು ಇನ್ನೇನಿದೆ?

ಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನೂ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿಜವಾದುದೆಂಬ ಉದ್ಘೋಷ ಇದು. ಲಕ್ಷಶ್ಲೋಕಗಳ ಮಹಾಭಾರತದ ಮಾತಿದು. ಪುರಾಣ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ! ಆಧುನಿಕತೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು ! ಏನು ಕತೆ ! ಇನ್ನೊಂದು ಅಚ್ಚರಿ ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧದೇವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಮಾತುಗಳಿವೆ. "ನ ತಾವತಾ

ಧಮ್ಮ ಧರೋ ಯಾವತಾ ಬಹುಭಾಸತಿ. ಯೋಚ ಅಪ್ಪಂ ಪಿ ಸುತ್ವಾನ, ಧರ್ಮಂ ಕಾಯೇನ ಪಸ್ಸತಿ" (ಧಮ್ಮಪದ)–ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹು ಮಾತಾಡುವವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ (ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ) ಕೇಳಿಯೇ ಇರದಿದ್ದರೂ, ಯಾರು ಧರ್ಮವನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲೇ (ಕಾಯೇನ) ಕಾಣುತ್ತಾನೆ, ಅವನೇ ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು.

ವ್ಯಾಸ; ಬುದ್ಧರ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಗೆಟ್ಟು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಕೊಂಡಾಟವಾಗಿ ಜಡಲೋಕಾಯುತವಾಗಬಹುದು. ಹೌದು, ಲೋಕಾಯುತವೂ ಜಡವಾಗಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅಚ್ಚರಿ ಎಂದರೆ ದೇಹದ ಮೂಲಕವೇ ಜ್ಞಾನದ ಪರಮಸೀಮೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದೆನ್ನುವ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲೆ ಅದೇ ದೇಹವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ' ಹುಟ್ಟಿದ್ದು.

ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವಾಗ ಭಾಗವತಪುರಾಣ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಿಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಕುರಿತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಕ್ರೋಧವೇ ನಿಜವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸದ್ಯದ ಅರಿವನ್ನು ಮೀರಿ ಅದು ಹೊಸ ಅರಿವನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದು ದೇಹದ ಮೂಲಕವೇ ಪಡೆದ ಕಾಣ್ಕೆ.

ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 'ಭಾರತ'ದಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾಗುವ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನೋಡಬೇಕಾದದ್ದು. ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಧ್ರುವನ ಕತೆ ಬರುತ್ತದಲ್ಲ. ಬಾಲಕ ಧ್ರುವ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ. ಅದು ಫಲಿಸಿತು. ಆರಾಧ್ಯದೈವ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಂತಾಗ ಧ್ರುವನ ಕರಣಗಳೆಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಆತ ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದೇ ತಿಳಿಯದೆ ನಿಂತ. ಆಗ ವಿಷ್ಣು ತನ್ನ ಶಂಖವನ್ನು ಧ್ರುವನ ಕಪೋಲಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ. ಧ್ರುವನ ಕಂಠದಿಂದ ಮಾತು ಹೊಮ್ಮಿತು. ಅದು ಹೀಗಿದೆ.

> "ಯೋಂತಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಮಮ ವಾಚಮಿಮಾಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಾಂ
> ಸಂಜೀವಯತಿ ಅಖಿಲ ಶಕ್ತಿಧರಃ ಸ್ವಧಾಮ್ನಾ
> ಅನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಹಸ್ತಚರಣ ಶ್ರವಣ ತ್ವಗಾದೀನ್
> ಪ್ರಾಣಾನ್ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಪುರುಷಾಯ ತುಭ್ಯಂ"

"ಯಾರು ನನ್ನೊಳ ಹೊಕ್ಕು ಮಲಗಿದೀ ಮಾತನ್ನು
ಉಸಿರಾಡುವಂತೆಸಗಿ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ,
ನಡೆಯುವುದು; ಕೇಳುವುದು; ಮುಟ್ಟುವುದು – ಯಾರ ಕೃಪೆ
ಉಸಿರ ಉಸಿರಾಗಿಸಿದ ಅಧಿದೈವ, ಓ, ನಿನಗೆ ನಮನ"

ಮಾತು ಮೂಕ ಮೂಢವಾಗಿತ್ತು. ಅದೀಗ ಸಪ್ರಾಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸೃಜನಶೀಲ ವಾಗಿದೆ. ಮಾತು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ, ಬಯಲ ಗಾಳಿ ಜೀವದ ಉಸಿರಾದದ್ದು ಕೂಡ ದೈವದ ಕರುಣೆ ಎಂದ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇದೆ. ಮಾತು ಸೃಜಶೀಲವಾಯಿತು ಎಂದ. ಹಾಗೆ ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ಈ ಮಾತು ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ತನ್ನೊಳಗೂ ಇರುವ ಪ್ರೇರಕ ತತ್ವವೊಂದು ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸೃಜನಶೀಲನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು.

ತನ್ನೊಳಗಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಸೃಜನಶೀಲತೆ. ಇದು ಏಕಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮುಖವೂ ಹೌದು ! ಬಹಿರ್ಮುಖವೂ ಹೌದು. ತನ್ನ ಪರಿಸರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಂಬಂಧ ಎರಡು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದು. ತಾದಾತ್ಮ್ಯದ ಮುಖ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮುಖ. ಎರಡೂ ಜತೆಗೂಡಿಕೊಂಡೂ ಇರಬಹುದು. ಇರುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಮಹಾ ಪುರಾಣ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವ "ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು" ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಸಂಬಂಧ. "ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ" ನೇರವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿದ್ದಾದರೂ, ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣ ಉಳ್ಳದ್ದಾದರೂ ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಧುನಿಕವಾದದ್ದು, ಅಥವಾ ಆಧುನಿಕ – ಪುರಾಣ ಎಂಬ ಭೇದವನ್ನೆ ಅಳಿಸಿಬಿಡುವಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧವಾದದ್ದು "ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳೇ"

ತನ್ನೊಳಗಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಬಗೆಯುವುದೇ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಎಂಥ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೂ ಹಬ್ಬಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸರೇ ಸಾಕ್ಷಿ. 'ಭಾರತ'ದ ವಸ್ತು 'ಕಾಲ'. ಒಂದು ಯುಗವನ್ನೇ ಪ್ರೇರಿಸಬಲ್ಲ, ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಕಾಲ'. ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತ ಭೀಷ್ಮ ಒಂದು ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿ

ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ನ ರಾಜ್ಯಂ ನ ಚ ರಾಜಾಸೀತ್, ನ ದಂಡ್ಯೋನ ಚ ದಾಂಡಿಕಃ। ಧರ್ಮೇಣೈವ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾಃ ರಕ್ಷಂತಿಸ್ಮ ಪರಸ್ಪರಂ"॥ ಹಿಂದೇ ಒಂದು ಕಾಲ ಇತ್ತು. 'ರಾಜ್ಯ' ಎನ್ನುವುದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜ ಎಂಬುವನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದಂಡಿಸು ಪವನಾಗಲೀ, ದಂಡನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವವನಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಜನ ಪರಸ್ಪರ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಒಂದು ಘಟ್ಟ. ತಾನು ಕಾಲ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೃಷ್ಣ; ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾ "ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಂ, ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. 'ಸಾಧುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ಮತ್ತು ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲೆಂದು' ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಭಾಷೆ ಇದು ಒಂದು ಘಟ್ಟ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೃಷ್ಣ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೂ, ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಕುಲದ ಜತೆ ತಾನೇ ನಾಶವಾಗಿ (ತಾನು ಯಾದವನೇ ಆದುದರಿಂದ) ಕಾಲದ ವಿನಾಶಕವಾದ ಪ್ರೇರಣೆ ಎದುರಿಲ್ಲದ್ದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಇದು ಒಂದು ಘಟ್ಟ. ಹಿಂಸೆಯ ಇಂಥ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ, ಒಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಲದ ಮುಂದೆ ಯಾವುದು ಸೃಜನಶೀಲತೆ ? ನಿರ್ಮಮವಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದು – ಎನ್ನುವಂತಿದೆ ವ್ಯಾಸ. ನಿರ್ಮಮವಾಗಿ ಆ ಕಾಲವನ್ನು, ಆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಉತ್ತರ ಇದೆ.

ದಲಿತ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬ ನಿರ್ಮಮನಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ ? (ಕಾಲದ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ದಲಿತರೇ ಎಂದು ವ್ಯಾಸ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೋ) ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ದಲಿತನ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪ್ರಪಂಚ, ಪ್ರೇರಣಾ ಪ್ರಪಂಚ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಪಂಚವಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಪಂಚದ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ನಿಷ್ಠನಾಗುವುದೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವ ದಾರಿ. ವೇದ ವೇದಾಂತವನ್ನು ತನ್ನ ಧಮನಿಯ ಸ್ಪಂದನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದಂಥ ಅನುಭವ ಅದು. ಇಂಥ ಅನುಭವ; ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ (Expression) ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು Expression ಆದದ್ದು, ತನ್ನ ಸಹಜತೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ, ತನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂತು ಎಂಬಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ ನನ್ನ ಸೀಮಿತ ಓದಿನಲ್ಲಿ 'ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ' ಮತ್ತು 'ಬಕಾಲ' ಈ ತೆರದ ಕೃತಿಗಳು ಎಂದು ಕಂಡಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾ ಕವಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಗತಿಗಾಗಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಬಹುದು. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಆಧುನಿಕರೇ; ತಮ್ಮ

ತಮ್ಮ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಆಗಿದ್ದೂ ಭಾರತನಿಷ್ಠರೇ. ಭಕ್ತನಾದ ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆ. ಲೀಲೆ ಎಂದರೆ ಆಟ. ಮಹಾಭಾರತದ ಆಟ ಒಂದೇ. ಅದು ದ್ಯೂತ. ದುರಂತದ ಬೀಜ ಬೀಳುವುದೂ ಈ ದ್ಯೂತದಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಇದು ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವುದು ಹೀಗೆ. ದ್ರೌಪದಿ; ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರಾಪಹಾರದ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಾಗ ಕೊನೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕರೆದಳಲ್ಲ - ಆಗ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಡದಿಯರೊಂದಿಗೆ ಜೂಜನ್ನೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಅದು ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಜೂಜು. ಇದು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹಾಜೂಜು. ಎರಡೂ ಕೃಷ್ಣನದೇ ಲೀಲೆ ಪ್ರೇರಣೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೇರಕನಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದೇ ದಾರಿ. ಪಂಪ ವೀರ. ಅವನಿಗೆ ದ್ಯೂತ ಬರಿಯ ಲೀಲೆಯಲ್ಲ. ಬರಿಯ ಕ್ರೀಡೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ರೂಪಿಸಬಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅದು. ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಪಾಂಡವರೆಡೆಗೆ ಬಾರೆಂದು ಕರೆದಾಗ ಪಂಪನ ಕರ್ಣ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಂದು ದ್ಯೂತವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾನೆ. "ನೆತ್ತಮನಾಡಿ ಭಾನುಮತಿ ಸೋಲ್ತೊಡೆ...." ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪದ್ಯ ಅದು. ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟ ದ್ಯೂತ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವಿವರ ವಿವರವಾಗಿ ನೆನಪಿಸುವಂತೆ ಈ ಪದ್ಯ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿ ಸೋತಳು. ಇಲ್ಲಿ ಭಾನುಮತಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸೆರಗು ಸೆಳೆದ. ಇಲ್ಲಿ ಲಂಬಣ ಹರಿಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲನಾದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ದುರ್ಯೋಧನ ಕರ್ಣನ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮೆರೆದ. ಕರ್ಣ ದುರ್ಯೋಧನರ ಸ್ನೇಹದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಜಲನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇದು ಯಾಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ ಪಂಪ.

ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ದ್ಯೂತ ಕಾಲಕ್ರೀಡೆಯಾಗಿದೆ. ಪಂಪನಿಗೆ ಅದು ರಾಜಕಾರಣದ ನಿಷ್ಠುರ ನಡೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಸುಹೃದ್ ದ್ಯೂತವೂ ಹೌದು. ಮತ್ತೆ ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಅದು ಲೀಲಾದ್ಯೂತ. ಪುರಾಣ, ಆಧುನಿಕವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಳಪನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ತೋರಿ ಮರಳಿ ಪುರಾಣವಾಗಿದೆ.

ಪಂಪನಿಗೆ ವ್ಯಾಸರ ಆಲಂಬನ ಯಾಕೆ ಬೇಕೆಂದರೆ; ಮಹಾಭಾರತ ಮಹಾ ಯುದ್ಧವೊಂದರ ಕತೆ. ವೀರರ ಕತೆ. ರಾಜಕಾರಣವೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಕತೆ. ಅವನ ಭೀಷ್ಮ "ವೀರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಶಾಸನಂ ಬರೆದ ಪೊತ್ತಗೆ"ಯಂತೆ. ಶಯ್ಯೆ ಶರಶಯ್ಯೆ.

ಭಕ್ತ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೂ ಇದೇ ಕತೆ ಬೇಕೆಂದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲವೆ ? ಅವನ ಭಕ್ತ ವತ್ಸಲನಾದ ಕೃಷ್ಣ ತಾನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವವರನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮಾನವೀಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು

ಮುರಿದಂತೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣ ಬಸವಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ರಥ ಕುಸಿದಿದೆ ಸಾರಥಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಯುಧಗಳಿಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ (ಸಹಜನೇ ಆದ) ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ಮಿಡಿದಿದೆ. ಆಗ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಇದು. "ಬೀಸಿದನು ನಿಜಮಾಯೆಯನು, ಡೊಳ್ಳಾಸದಲಿ ಹರಹಿದನು ತಮವನು, ನರನ ಕಲಿಮಾಡಿ" ಅರ್ಜುನನನ್ನು 'ನರ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾರ್ಥಕ. ನರನು ತನ್ನ ನರತ್ವವನ್ನು ದಾಟಿ 'ಕಲಿ'ಯಾಗುವುದು, ವೀರನಾಗುವುದು, ತಮಸ್ಸಿನಿಂದಲಂತೆ. ದೇವರ ಮಾಯೆ ಎನ್ನೋಣ. ಆದರೆ ತಮಸ್ಸು ತಮಸ್ಸೇ. ಭಕ್ತನ ನೋಟಕ್ಕೆ ವೀರ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ನೋಡಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಆಧುನಿಕವಾದ್ದು ಯಾವುದು ?

o

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನ್ನುವುದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೂಲತಃ ಈ 'ಇಹ'ದ ಅನುಭವಗಳಿಂದಲೇ ಆದರೂ, ಈ ಲೋಕಜೀವನ, ಆದರ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅದು ತಲುಪಬೇಕಾದ ನೆಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಚಾರಗಳು, ಆಯಾ ಕವಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮತಧರ್ಮದ ನಿಲುವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಾಚೆಯ 'ಪರ'ದ ಕಡೆಗೇ ಕಾತರಿಸುವ ಸ್ವರೂಪದವುಗಳಾಗಿವೆ- ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದಿದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಹದ ಬದುಕಿಗಿಂತ, ಪರದ ಬದುಕು ಮುಖ್ಯವಾದಾಗ, ಇಂಥ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಬೇಕಾದ ಕವಿಯ ಧೋರಣೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ದಾರಿ ಎಂದರೆ, ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಲೌಕಿಕ ಆಗಮಿಕ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಜೈನ ಕವಿಗಳಂತೆ ಬದುಕುವುದು ; ಅಥವಾ ಅವೆರಡರ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೂ 'ಪರ'ದ ಮಹತ್ವವನ್ನೇ ಕೊನೆಗೆ ಭರತವಾಕ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅಥವ ಇಹವನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿ ಪರವೊಂದೇ ಪರಮವಾದದ್ದೆಂದು ಹಾಡುವುದು. ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಕಷ್ಟ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ, ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಬಂದರೂ ಅಂದಂದಿನ ಮತ-ಧರ್ಮಗಳು ರೂಪಿಸಿದ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ, ಕವಿಗಳೂ - ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

- ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ
(ಬೆಡಗು)

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿರುವ ಬೇಚೈನು...

ಮೂಲ : ಕಾನ್ರಾಡ್ ಲಾರೆಂಝ್

ಅನುವಾದ : ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ

ವೇಗಗಳ ಅಸಮತೋಲನ :

ಮನುಷ್ಯನ 'ಆತ್ಮ' ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ತುಂಬಾ ಹಳೆಯದಾದದ್ದು ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅನುಭವಗಳ ಮೊತ್ತವಾದ ಈ ಆತ್ಮವು ಎಂದು ಉದ್ಭವಗೊಂಡಿತೋ ಏನೋ ? ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಆತ್ಮ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಟ ಇರುವವರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಂಥವರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲರು ಒಂದು ನಾಯಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ – ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಭಾವನೆ' ಅಥವಾ ಆತ್ಮ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಆತ್ಮವು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮವಿದೆಯೇಹೊರತು ಮನಸ್ಸೆಂಬು ದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದಂತಹ ವಾನರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆತ್ಮವಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಮನಸ್ಸೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೆಂಬುದು ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ, ವ್ಯಾಕರಣಬದ್ಧ ಮಾತು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುವ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳಿಂದ ಉಪಸ್ಥಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಆತ್ಮದ ನಂತರ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದೆಂಧು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮದ ನಂತರ ಮೂಡಿಬಂದ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ, ಬದಲಾಗುವ, ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯರು ತಮಗೆ ಮತ್ತು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇ ಅನಾನುಕೂಲವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬದಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಚಿತ್ರ ಹೆಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಇಡೀ ಜೀವಸಂಕುಲ ವನ್ನು ವಿನಾಶದ ಅಂಚಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡ ಈ ಜೀವಸಂಕುಲದ

ಒಂದಂಶವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಗಳ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಅವನಿಗೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದೆ. ಅವನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಅವನಿರುವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೀಗ ಇದ್ದ ಪರಿಸರ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚ ಪರಿಸರದ ಬದಲಾವಣೆಯು ವೇಗದೊಂದಿಗೆ ಜೀವ ವಿಕಾಸದ ವೇಗವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ........ಪಾಪ! ಇದರ ಮುಂದೆ ಅದು ಕೆಟ್ಟು ನಿಂತ ಕಾರುಗಾಡಿ !.... ಬದಲಾಗುವ ಪ್ರಪಂಚ–ಪರಿಸರವು ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು, ಅವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತುಆತ್ಮಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ರೀತಿಯು ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಬದಲಾಗದ ಆತ್ಮದ ಮೇಲೆ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ವಿಪರೀತವಾದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿತ್ಯ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ

ಆರ್ನೊಲ್ಡ್ ಗೆಹ್ಲೆನ್‌ನು ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾನವನು. ತುಂಬಾ ಸರಳವೆಂದು ತೋರಬಹುದಾದ ಈ ಮಾತು ತುಂಬ ನಿಜವಾದದ್ದು. ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಮಾನವ ಜೀವ ವಿಕಾಸವು ಅವನನ್ನು ಸಹಜವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಜೀವ ವಿಕಾಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದ ನಡಾವಳಿಕೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು ಅವನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ನೋಲಿಮ್ ಜಾಮ್ಸ್ಕಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ತಾರ್ಕಿಕ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಮಾತು ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಆಂತರಿಕವಾದ ವಿನ್ಯಾಸವೊಂದನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನಂತೆ. ಓಟ್ಟೋ ಕೊಹ್ಲರ್ ವಿವರಿಸುವಂತೆ ಮಗುವೊಂದು ತಾನು ಹೇಗೆ ಮಾತಾಡುವದೆನ್ನುವದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅದರ ಬದಲು ಅದು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದಂತೆ. ಮಾತಿನ ವಿನ್ಯಾಸದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇದ್ದು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮಗುವಿಗೆ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ

ವಿಕಾಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಹೀಗಿರುವಾಗಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕತೆಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವೇಗಕ್ಕೆ ಅವನು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವೇಗವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರಿಕತೆ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರ ಇವುಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯ ಮತ್ತು ಈ ಸಂಕೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಮನುಷ್ಯ ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಕಂದಕ ಏರ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು ಅದು ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಅಗಲವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ನಡಾವಳಿಕೆಗಳ ಮಾದರಿ ಒಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ಆಂತರಿಕ ನಡಾವಳಿಕೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ವಿನ್ಯಾಸವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ಥಿರತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಜಗಿತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬದಲಾಗುವುದನ್ನು ಈ ನಡಾವಳಿಕೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರೆಯು ಮಾನವ ನಡತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇಂಥ ಸೂಚನೆಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ವಭಾವ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವ, ನಡಾವಳಿಕೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಆಚರಣೆಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಚರಣೆಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣವನ್ನು ಆ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ವಿವೇಚನಾಯುಕ್ತ ನಡವಳಿಕೆಯು ಬರೀ ಬಾಹ್ಯವಾದ, ಮೇಲ್ಪದರದ ಮತ್ತು ಅಮುಖ್ಯವಾದ ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲ. ಇದು ಬರೀ ಇಂಥದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಇಂಥದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲ. ಈ ವಿನ್ಯಾಸವು ಅಪ್ಪಟ ನೈತಿಕ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಪರವೆಂದು ಮೈಯನ್ನು ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಆಕಳಿಸಿ ಮೈಮುರಿಯುವುದು ಇಂತಹ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಸ್ವಭಾವಜನ್ಯವಾದ ನಡವಳಿಕೆಗಳು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಆರಾಮದ ನಡವಳಿಕೆಗಳೆನ್ನುವರು. ಈ ಆರಾಮದ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಆಚರಣೆ ಬಾಹಿರವಾದವುಗಳು. ಆದರೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ನಡತೆಯು ಅಥವಾ ಸಂಪನ್ನವೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ನಡತೆಯು ಬರೀ ಇಂತಹ ಅಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆಗಳ ದೂರೀಕರಣ ವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ರೂಪದ ಈ ನಡವಳಿಕೆಗಳು, ಕಾಂಟನು ವಿವರಿಸಿದ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒದಗಿಬರುವ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಿಂತ (Commandments) ಭಿನ್ನವಾದವುಗಳು. ಮನುಷ್ಯನು ಇಂತಹ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ

ನಡಾವಳಿಕೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತು ಕಾಂಟನು ನಿರೂಪಿಸುವ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಾಗ ತನಗೆ ತಾನೇ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮಾನಸಿಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ನಡಾವಳಿಕೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದಾಗ ಅವನು ಅನುಭವಿಸುವ ಶಿಕ್ಷೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಗಿರು ತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು (Commandments) ಮೀರಿದಾಗ ಅವನು ಅನುಭವಿಸುವ ಶಿಕ್ಷೆ ತೀವ್ರವಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ – ತೀವ್ರವಾದ ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕತೆಗಳ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದು ಈ ಬಂಧನವು ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬಿಗಿಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಾವು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜವು ಒಟ್ಟು ಕೃತ್ರಿಮತೆಯ ಸಂಯೋಜನೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಯಿಂದ ಸಂಕುಚಿತ ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜ ಜೈವಿಕ ನಡವಳಿಕೆಗಳಾಗಲೀ, ಮನುಷ್ಯನ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ವಭಾವ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಂಪನ್ನತೆಯ ನಡವಳಿಕೆಗಳಾಗಲೀ ಹೊಂದುವಂಥವುಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಒಂದು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಲು ಯಾಂತ್ರೀಕರಣದ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ, ಯಶಸ್ಸಿನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಯೌವ್ವನದ ಆವೇಶದ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಬಂಡುಕೋರರು ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಚೆಲುವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿನಾಕಾರಣವಾಗಿ ಘಾತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ತರುಣ ಬಂಡುಕೋರರು ಜೀವನದ ಇಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸದೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡವಾಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಯಶಸ್ಸಿನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ವಿರುದ್ಧ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದರೆ ಬಹುಶಃ ಅವರಿಗೆ ಯಶಸ್ಸು ದೊರೆಯಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ವಿನಾಕಾರಣವಾಗಿ, ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಜೀವನದ ಗೌರವವನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ನೈತಿಕವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಭಂಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಸತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪೂರ್ವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅದೆಂದರೆ ಯಾಂತ್ರೀಕರಣದ ಅಧಃಪತನದ ದಾರಿಯಗುಂಟ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯು ತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮದೇ ಮನಸ್ಸು ಜೀವವಿರೋಧಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮದ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆ :

ಬೈಬಲ್ ಹೇಳುತ್ತದೆ- ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯದ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸವು ತಾರುಣ್ಯದ ನಂತರ ಕೆಡುಕನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ ಸುಶೀಲ ನಡವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಂಟನು ಹೇಳುವ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮೀರಿದಾಗ ಅವನು ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೋ ಅಥವಾ ತೀವ್ರ ವ್ಯಥೆಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ತನಗೆ ತಾನೇ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು (ಸುಶೀಲ ನಡವಳಿಕೆ) ಮೀರುವವನ ಬಗೆಗೆ ಒಬ್ಬ ನಿರಪೇಕ್ಷ ನೋಟಕನಲ್ಲಿ ಕನಿಕರದ ನಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಗೆ. ತಿರಸ್ಕಾರ ಹುಟ್ಟಲಾರದು. ಆದರೆ ಟೆನ್ ಕಮಾಂಡಮೆಂಟ್ಸ್‌ನಂತಹ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನಡೆಯುವವನ ಬಗೆಗೆ ಒಬ್ಬ ನಿರಪೇಕ್ಷ ನೋಟಕನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಇನ್ನು ಈ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ನಡುವೆ ಇರುವಾಗ ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವಾಗ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸಹಜ ರೀತಿ ಅನ್ನುವಂತೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರದ್ದಾದ ಏನನ್ನೂ ಕದಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ನೇಹಿತರ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನಾಗಲೀ ಬಂಧುಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಲ್ಲುವ ಮಾತು ದೂರವೇ ಉಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಪರಿಚಿತರ ನಡುವೆ ಬದುಕುವಾಗ ಅಂದರೆ, ಪರಸ್ಪರ ಗುರುತು ಹೊಂದಿರದ ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ಟೆನ್‌ಕಮಾಂಡಮೆಂಟ್ಸ್' ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಂಡುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಪರಸ್ಪರ ಅಜ್ಞಾತಗೊಳ್ಳುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಾಡದೇಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಇಮಾನುಅಲ್ ಕಾಂಟ್‌ನು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ನಡುವೆ ವಾಸಿಸುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ತೋರುವ ಸಹಜ ನೈತಿಕತೆಗೆ ಯಾವ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿನ ಸಹಜ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಅತ್ಯಂತ ತ್ಯಾಗಶೀಲವಾದ, ಇಡೀ ಸಮಾಜವೇ ಕೊಂಡಾಡುವಂತಹ ಸತ್‌ಕೃತಿ, ನೈತಿಕವಾಗಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದಲ್ಲ ವಂತೆ ಜರ್ಮನಿಯ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಜರ್ಮನಿಯ ಅಂದಿನ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯೊಬ್ಬ ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕವಿ ಫ್ರೆಡರಿಕ್‌ಶಿಲ್ಲರ್. ಕಾಂಟನನ್ನು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುವ ಅವನ ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ:

"ನಾನು ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ ಆದರೆ ದುರ್ದೈವವೆಂದರೆ, ನಾನು ಅದನ್ನು ಸಹಜ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತೇನೆ........ ನಾನು ನೈತಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಲು, ದ್ವೇಷಿಸಲು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಆಗ ಅಂಥವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯಬಹುದು."

ಕಾಂಟನಿಗೆ ನೈತಿಕತೆಯ ನಿಜವಾದ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ, ನೈತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಯೋಚನಾಬದ್ಧವಾದುದು–ಡೆಲಿಬರೇಟ್ ಆದದ್ದು ಆಗಿರಬೇಕು. ನೈತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಸರಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಕರ್ತೃ ಚಿಂತಿಸಿರಬೇಕು. ಕಾಂಟನು ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ನೈತಿಕತೆಯ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಇಡುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೀಗಿದೆ. ನಾನು ನಡೆಸಲು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ತಾತ್ವಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನಿಯಮದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ (ನೈತಿಕ ನಿಯಮ) ಎತ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಅಥವಾ ಇದು ಅಂಥ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥದಾಗುತ್ತದೆಯೆ ? ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಜೀವ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಭಾಷೆಗೆ ತರ್ಜಮೆ ಮಾಡಿದರೆ– ಅದನ್ನು ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಬಹುದು : ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಕ್ರಿಯೆ'ಯು ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದೆ ? ಅಂದರೆ - ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಕಾರ್ಯ'ವು ಪ್ರಭೇದ ಸಂರಕ್ಷಕವಾದದ್ದೇ? ಸಮಾಜ ಜೀವನದ ಮುಂದುವರೆಯುವಿಕೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂಥದೇ?

ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ–ಕಾರಣ ತರ್ಕದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರೇರಣೆ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣಿಸುವ ಕಾಂಟನ ಚಿಂತನೆಯ ರೀತಿ ಸರಿ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವಜನ್ಯ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ಒಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಅಪಾಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದನೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯ ನಂತರ ನಾವು ಕಾಂಟನು ನಿರೂಪಿಸುವ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲವೆ ? ಈಗ ಕೇಳೋಣ – ಈ ಕಾರ್ಯದ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಎತ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆಯೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ದೊರೆಯುವ ಉತ್ತರ ಹೌದು – ಎಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಾಯುವವನನ್ನು ಉಳಿಸುವುದು ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದಂತೆ. ಇದು ನೈತಿಕ ನಿಯಮ.

ಆದರೆ ಕಾಂಟನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೂ ಅಡಗಿದೆ. ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಸಹಜ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಲಾರವು. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹಿತರ, ಬಂಧುಗಳ ಗುಂಪಿನೊಳಗಡೆಗೆ ಈ ಸಹಜ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯಾಗಿರಬಲ್ಲವು ಮತ್ತು ಇಂಥ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಪಾಲನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಅಪಾಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಸ್ವತಃ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಬಹುದು. ಗೆಳೆತನ, ಬಂಧುತ್ವಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ನೈತಿಕತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಮೆರಿಕದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೊಬ್ಬ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಕಟ ಸ್ನೇಹಭಾವ ತೋರುವ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಹನ್ನೊಂದು ಜನರು ! ಈ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ ಮಾತು ಬಹುತೇಕ ಆಟಗಳ ಟೀಮುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಟಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹನ್ನೊಂದು ಆಗಿರುತ್ತದೆನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ-ಜೀಸಸ್ ಕ್ರಿಸ್ತನ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಉಳಿದವರು ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ಮಾತ್ರ !

ಕೆಲವರು ಯೋಚಿಸುವಂತೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವು ತಾರುಣ್ಯದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕಿನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಹೋಗುತ್ತದೆನ್ನುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರು ಹನ್ನೊಂದು ಜನರ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಅಪರಿಚಿತವಾದ, ಅಜ್ಞಾತವಾದ ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬಲ್ಲ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನಿಗಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲು ತಯಾರಾಗುವಂತೆ ಸ್ಫುರಿಸುವ ಒಳ್ಳೆಯತನವು ತಾನು ಅರಿಯದ ಅಜ್ಞಾತನೊಬ್ಬನ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಡಲಾರದು.

ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾಸದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳು, ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯಲು ತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸಮೂಹವೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಡಾವಳಿಕೆಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಬಿಗಿಯಾದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತ ಸಹಜ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಅಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬದುಕುವ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ

ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಇಂಥ ಆಂತರಿಕ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂದಿನ ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣದ ಸಮಾಜಗಳು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಜಗಳು. ಅಪಾರವಾದ ಜನಸಮೂಹವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂಥವು. ಇಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜನರು ತಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಅವರು ಅಸಾಮಾಜಿಕರು ಇಲ್ಲವೆ ಮಾಸಿನಕ ರೋಗಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಷೋಭೆಗೆ ಒಳಗಾದವರು ಆತ್ಮಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಹುದು ಇಲ್ಲವೆ, ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಯಾರೂ ನೋವಿನಿಂದ ಮುಕ್ತರಲ್ಲ ! ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿ ಇವರ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಹೃದಯದ ನೋವನ್ನು ಸರಿತೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಹೃದಯದ ನೋವನ್ನು ಸರಿತೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

ಈಗ ನಮಗೆ ಇಮಾನುಅಲ್ ಕಾಂಟ್ ಮತ್ತು ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ಶಿಲ್ಲರ್ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ವಿಥ್ಯಾಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಾವು ಯಾರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿಲ್ಲ ! ಶುದ್ಧ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಳಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಕನಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಇದು ಗರಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಹೆಚ್ಚು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕಡಿಮೆ ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ತನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವವನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶುದ್ಧ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವನನ್ನು ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕೂಡ ಸಹಜ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ. ಹೀಗೆ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತನಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವನನ್ನು ನಾವು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ, ತುಂಬ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ, ಸಂಯಮದಿಂದ ನಿರಪೇಕ್ಷನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವನಿಗಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯವನು ಎಂದುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಸಹಜ ಅಂತಃಕರಣೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲದೆ ಕಾಂಟನ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಒಳ್ಳೆಯವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಎರಡನೆಯವನ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹವಾದ

ದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡನೆಯ ಮಾರ್ಗದ ಅಪಾಯವೆಂದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಹಜ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿಯುತ್ತ ಬರಬೇಕು. ಇದು ಸನ್ಯಾಸದ ದಾರಿ. ಇಂಥ ರೀತಿಯ ಅಪಾಯವೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಇದು ಪ್ರಚೋದನೆ- ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಗಳ ಯಂತ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರೆಸ್ ಬಟನ್‌ಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಹಜ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬತ್ತಿಹೋಗುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮತ್ತು ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವಭಾವಜನ್ಯವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು (Instincts) ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಬಲವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಂಥದು. ಇದನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವದಾಗಲೀ, ಮಟ್ಟ ಹಾಕುವದಾಗಲೀ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನು ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ತುಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೆರಿಂಗ್‌ಟನ್‌ನ ಪರಾವರ್ತಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತತ್ವವು ಅಂತಿಮವಾದದ್ದೆಂದು ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಈ ತತ್ವದ ಅನ್ವಯ ಮನುಷ್ಯನ ನಡಾವಳಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಚೋದನೆ- ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಂತೆ ವಿವರಿಸುವುದೇ ಜಾಣತನದ ಮಾರ್ಗ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಇಂಥದ್ದರಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನು ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. ಅವನು ಪ್ರೀತಿ ದೇವತೆ- Eros ತಲೆಬರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭೇದ ಸಂರಕ್ಷಕವಾದ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಭಾವಜನ್ಯ ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಜೀವಿಗಳ ಉತ್ತಮ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪರಿಣಾಮ ಕನಿಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಇವು ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕಾದ. ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಇಂಥ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬದಲು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯ ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳ ಶಕ್ತಿ ಅಪಾರವಾದದ್ದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವು ಮನುಷ್ಯನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು, ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನಗರಿವಿಲ್ಲದೇ ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥಾ

ನಾಗರಿಕತೆಯು ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನೂ ಮೂಡಿಸದಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರೌರ್ಯ ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ನಮಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತೃಣವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಇಂದಿನ ಔದ್ಯೋಗೀಕೃತ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಮ್ಮ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಇಂತಾ ನಾಗರೀಕತೆಗಿಂತ ಯಾವುದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿನ ಜನರ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಒತ್ತಡ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವು ಮನುಷ್ಯನು ಇಂದು ಹೊರಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಭಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾರವು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ ಕ್ರೌರ್ಯ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳಂತಹ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಬಲಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಷ್ಟೇ ಹಾನಿಕಾರಕವಾದ ಅಥವಾ ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಾನಿಕಾರಕ ಭಾರಗಳೆಂದರೆ–ಮನುಷ್ಯನು ಇಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಪಂಥಾಹ್ವಾನ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳ ನಾಶ. ಮನುಷ್ಯನು ವೈವಿಧ್ಯರಹಿತ ಮತ್ತು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಆಹ್ವಾನವೀಯದ ಕಪ್ಪು ನೀರಿನಂಥ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಎದುರಿಸುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

(ಕಾನ್ರಾಡ್ ಲಾರೆಂಝ್‌ನ The Waning of Humaneess ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ)

O

ವಿಜ್ಞಾನ ಎಂದರೆ "ಎಲ್ಲದರ" ಅಭ್ಯಾಸ ಎನ್ನುವ ಬಾಲಿಶ ಭಾವನೆ ನಮ್ಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಕೆಲಸ ಕಾರಣ ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಮೊತ್ತ ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರಿಂದ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಮೊತ್ತದ ವಸ್ತುಗಳು, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಎತ್ತಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ ; ಯಾವತ್ತೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು ಈ ಧರ್ಮ ಸೂಚಿತವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆ : ಅದು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವುದು ಈ ಬಗೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನೇ. ಅಂದರೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲ : ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಧರ್ಮಗಳಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಬಗೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಒಂದು ವಸ್ತುಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗದ ವಿಜ್ಞಾನ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ; ಅದು ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

–ಲಿಯೋ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್

ಸಮಾಜವಾದದ ಕಾಲ ಮುಗಿಯಿತೆ ?

● ಆರ್. ಪಿ. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ

ಸೋವಿಯತ್ ರಷ್ಯಾವಲ್ಲಿ ಮೈಕೆಲ್ ಗೊರ್ಬಚೆವ್ ಅವರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಮುಕ್ತತೆ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಗತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಯುರೋಪಿನ ಕೆಲವು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಾದ ಕ್ರಾಂತಿ, ಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿಗಳ ವಿಲೀನ, ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ನಡೆದ ವಿಫಲ ದಂಗೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಃ ಸೋವಿಯತ್ ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷದ ಆಗಸ್ಟ್ 19 ರಂದು ನಡೆದ ವಿಫಲ ಕ್ಷಿಪ್ರಕ್ರಾಂತಿ ಇಡೀ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಳಮಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ.

ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದರೆ, ಸೋವಿಯತ್ ಒಕ್ಕೂಟವು ಹಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾಗಿ ಛಿದ್ರಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅಗ್ರನಾಯಕ ಅಮೆರಿಕಾ, ಜಾಗತಿಕ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಬಲ ಗೊಂಡಿದೆ. ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಜಗತ್ತಿನ ಈ ಕುಸಿತ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಜಯೋ ತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರಪಂಚದ ಹಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು, ಭಾರತ ಕೂಡ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ನೀತಿ ಕಳೆದ 40 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಮಾಜವಾದೀನೀತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರತಾದದ್ದು.ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿನ ನಿರ್ಬಂಧ ಸಡಿಲಿಕೆ, ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಉದ್ಯಮ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ವಿದೇಶಿ ಬಂಡವಾಳದ ಆಹ್ವಾನ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮಗಳೇ ಇವಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ, ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗೀಕರಣ ಜನಪ್ರಿಯ ಘೋಷಣೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಜನತೆ ಕೂಡಾ ಸರ್ಕಾರೀ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಒಡೆತನದ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ "ಸಮಾಜವಾದದ ಕಾಲ ಮುಗಿಯಿತೇ?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಚರ್ಚಾರ್ಹ ವಾದುದು; ತುಂಬಾ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಹೌದು, ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಮತ್ತು ಸೋಷಿಯಲಿಸಂ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳಿಂದ ಏಕಮುಖ ದಾಳಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದದ ಪರ ವಾದಿಸುವವರು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ತುಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜವಾದವು ಕಮ್ಯುನಿಸಂನ ಸಂಕ್ರಮಣ ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಂತರ ಘಟ್ಟವೆಂದು ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳ ಸಾಮಾಜೀಕರಣದ ಹಂತವನ್ನು ಸಮಾಜವಾದವೆಂದೂ, ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಗಡಿ ಕಳಚಿ ಜಾಗತಿಕವಾದ ವರ್ಗರಹಿತ ಸಮಾಜದ ಉದಯವನ್ನು ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಎಂದೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಹಾಗೂ ಸೋಷಿಯಲಿಸಂ ಪದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ತಳಿಕೆಯಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗುರ್ತಿಸದಂತಾಗಿದೆ. ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಹಲವು ಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಕವಲೊಡೆದಿದ್ದರೂ ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಏಂಗೆಲ್ಸ್, ಲೆನಿನ್ ಹಾಗೂ ಮಾವೋ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಧ್ವರ್ಯುಗಳೆಂದು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೂಡ ಹಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಕವಲೊಡೆದಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರ ದೇವ ಅವರ ಅರೆಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಯಾದ ಜನತಾಂತ್ರಿಕ ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಡಾ। ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಗಾಂಧಿವಾದ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಸಮಾಜವಾದ– ಈ ಎರಡು ತಾತ್ವಿಕ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದು.

ಇವೊತ್ತು ಕಮ್ಯುನಿಸಂನ ಕುರಿತು ಟೀಕೆಗಳೇನೇ ಇದ್ದರೂ, ಜನಗತ್ತಿನ ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗದು. ಕೇವಲ ಒಂದು ಶತಮಾನ ಈಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂರನೇ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಂದೋಲನಗಳು ಕೂಡ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರಸಾರಗೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಕ ನೆಲೆ ಪಡೆಯಲು ಶತಮಾನಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಇದು ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಂಗತಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ತಿ ದಯನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರಮ ಜೀವಿ ವರ್ಗ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಉಗಮದೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸಿತೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಅಗತ್ಯಗಳಾದ ಅನ್ನ, ನೀರು, ವಸತಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ರಾಜಕಾರಣ ಜನತೆಗೆ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋವಿಯತ್ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕೇವಲ ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚೀನಾ ದೇಶ ಇಂದು ಪ್ರಪಂಚದ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಸಾಧನೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಾಧನೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ದೇಶಗಳು ಕುಸಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಯಾಕೆ ? ಕಮ್ಯುನಿಸಂನ ಕಟ್ಟಾ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಹಾಗೂ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಕುತಂತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಆಂತರಿಕ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಂದ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದು ಸಮಾಜವಾದೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತಿಹಾಸದ ಆಂತರಿಕ ತರ್ಕದಿಂದ ತಂತಾನೆ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತನ್ನ ವಿಜೃಂಭಣೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಲು ಕಾರಣಗ ಳೇನೆಂದು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

"ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳ ಒಡೆತನ, ರಾಜ್ಯದ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮ–ವ್ಯಾಪಾರ ಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ"– ಇದು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮುಖ್ಯ ತಿರುಳು. ಕಾರ್ಮಿಕರ, ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳ ಶೋಷಣೆಗೆ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕೇ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶೋಷಣೆ ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲು ವರ್ಗರಹಿತ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಾಪನೆ ಯೊಂದೇ ದಾರಿ ಎಂದು ಆತ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ. ಈ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏಕಪಕ್ಷದ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು.

ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳ ಸಾಮಾಜೀಕರಣದ ಹೊರತಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನ ದಲ್ಲಾಗಲೀ ಹಾಗೂ ಆ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಹಾಗೂ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ತತ್ವದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ

ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ಮಾಲಿಕರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರವಾಗಿಯೂ, ಜನಪರವಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರೂ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಇದು ಭ್ರಷ್ಟವೂ, ಕ್ರೂರಿಯೂ, ಜನವಿರೋಧಿಯೂ ಆಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡ ಗೋರ್ಬಚೇವ್ ಅವರು ಮುಕ್ತತೆ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭಿಸಿಸಿ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾನ ಉಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಏಳು ದಶಕಗಳ ಬಿಗಿ ಆಡಳಿತದ ನಂತರ ಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಜನರಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಬಯಕೆಗಳು ಆಸ್ಫೋಟಗೊಂಡಾಗ ಗೋರ್ಬಚೆವ್ ಅವರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರದ ತೀವ್ರಗತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಈಚೆಗೆ ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿವೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ರಾಜ್ಯವೆಂಬುದು ಹೃದಯ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಲ್ಲದ ಯಂತ್ರವೆಂದು ಕರೆದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದರು. ಬಹುಶಃ ಕಮ್ಯುನಿಸಂನ ಮುಖ್ಯ ಕೊರತೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವಿ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಹೊರಟದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ತತ್ವ ಮನುಷ್ಯನ ಭೌತಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಪೂರೈಸುವ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿತ್ತು. ಮಾನವನ ಜೀವನ ಸುಲಭದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವಂಥದಲ್ಲ ಎಂದು ಅದು ಅರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಿವೆ. ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ನಿರಂತರ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ "ಅರ್ಥ"ದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿ, ಉಳಿದ ಆಯಾಮಗಳ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಒದಗಿಸದ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದುದರ ಫಲ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುಸಿತಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಕಥೆ ಇದಾದರೆ. ತನ್ನ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ "ಗಣತಂತ್ರ" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ

ಅಂಗವಾಗಿ ನಾಮಕಾವಾಸ್ತೆ ಸಮಾಜವಾದ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದು, ಇವೊತ್ತು ವಿಕಾರ ರೂಪ ಪಡೆದಿದೆ. ಹಲವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅವರ್ಣನೀಯ ಅದಕ್ಷತೆಗೂ ಮಿತಿಮೀರಿದ ನಷ್ಟದ ಬಾಬತ್ತಿಗೂ ಹೆಸರಾಗಿ ಸಮಾಜವಾದದ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿವೆ. ಸಮಾಜವಾದವೆಂಬುದು ಹಳೇ ಕಾಲದ ಗೊಡ್ಡು ಪುರಾಣವೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಆಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಘನಘೋರ ಅಶಿಸ್ತು ಹಾಗೂ ಅರಾಜಕತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂದು ಉದಾತ್ತ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕೆ ಇಂದು ಬಂದೊದಗಿರುವ ದುರ್ಗತಿ ಶುಭ ಸೂಚನೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಸಮಾಜವಾದದ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳು, ಜಗತ್ತು ಇಂದು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಲವಾರು ಭೀಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾ ಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಅಸಹಾಯಕರ ಹಾಗೂ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಶೋಷಣೆಯೇ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಜಗತ್ತು ಈಗ ಹೊಸ ದಾರಿ ಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗ ದಾರಿ ಕಾಣದ ಜಗತ್ತು ತಳಮಳ ಗೊಂಡಿದೆ. ಹಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಜನಾಂಗ ಘರ್ಷಣೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾ ಚಳುವಳಿಗಳು, ಭಯೋತ್ಪಾದಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಕೃತ್ಯಗಳು ಸರಿದಾರಿ ಕಾಣದ ಜನರ ಹತಾಶ ಹುಡುಕಾಟವಾಗಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಹೊಸತೊಂದು ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಅಂತುಹದೇ ಸಂಕ್ರಮಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಜಗತ್ತಿಂದು ಒಂದು ತಲುಪಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಂದೋಲನಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಚಳುವಳಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ವಾದ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹಾದಿಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವು ದಾದರೆ ಒಂದು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ತತ್ವವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಇದೆ.

ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು :-

೧) ಕೇವಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ತರಲು ಸಮಾಜವಾದಿ ಆಂದೋಲನ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿತು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜದ

ಅಂಗದ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಘಟಕವೂ ಹೌದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬದಲಾವಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕೂಡ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೨) ಎಂತುಹದೇ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವಾದರೂ, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿರಂತರ ಜಾಗೃತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕು.

೩) ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ದೇಶಗಳು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಗೊಳಿಸುವ ಕಡೆಗಷ್ಟೇ ನೀಡಿದ ಗಮನವನ್ನು, ಸಮಾನತೆ ಸಾಧಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಜೀವನ ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಜೊತೆಗೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ಕೂಡಾ ಅಗತ್ಯ ಇದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ನೆರವಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನದ ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲೇ ಅಸಮಾನತೆಯ ಬೇರುಗಳಿದ್ದು, ಈ ವಿಧದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಹಾಗೂ ಕಾಲದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಮಧ್ಯಂತರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಆವಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಛಲದೊಂದಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯ ಇದೆ. ಇಂದಿನ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಂತರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಮಾತು ಎಷ್ಟೇ ಅಸಂಗತವೆಂದು ಕಂಡರೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ನಾಶ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ.

೪) ಮಿತಿಮೀರಿದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಬರಿದಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಸರಳ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೫) ಇಲ್ಲಿಯತನಕದ ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜೀಕರಣದ ನಡುವೆ ಹೊಸ ಸಮತೋಲನ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಇದೆ.

೬) ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಗೆ ಬರಬೇಕು.

೭) ಗುರಿಯಷ್ಟೇ ಮಾರ್ಗ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು.

ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಬಂಡವಾಳ ಆಗಿರುವ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶೀಲ ದೇಶಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಈ ದೇಶಗಳ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಅನತಿ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಉಳ್ಳವರು ಹಾಗೂ ಅಸಹಾಯಕರ ನಡುವೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಂದಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಒಡೆಯಲಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿಯು ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹ ಭಾರತದಂತಹ ಬಡ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕ ಪರ್ಯಾಯವೊಂದನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಆಶಯ ಹೊಂದಿರುವ ಸಮಾಜವಾದದ ಕಾಲ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದ ಕಾಲ. ತನ್ನ ಆಶಯ ಮಾನವೀಯವೂ, ಸರಳವೂ ಆದುದರಿಂದ ಸಮಾಜವಾದ ಧೃತಿಗೆಡದೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ತಾನೆಲ್ಲಿ ಸೋತೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ವಿನಯದೊಡನೆ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಆರೇಳು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಮುರಿದುಬಿದ್ದಿರುವ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಬದಲಾದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಾದರಿಗಳ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಹೊಸ ರೂಪದೊಡನೆ ಸಮಾಜವಾದ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಟ್ಟಬಹುದಾಗಿದೆ.

(ಕೃಪೆ : **ಆಕಾಶವಾಣಿ, ಹಾಸನ**)

O

ಬಹುಶಃ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಡೆವ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತನಗಿರುವ ಅಸಾಧ್ಯ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರ ರೂಪದ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ: ಭೌತ, ಅಭೌತ; ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ; ಅನ್ನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ಹೀಗೆ. ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ವಿರೋಧ ಕೃತಕವಾದದ್ದು, ಅನಾಸ್ತವಾದದ್ದು. ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಆಧನಿಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಘನ ರೋಗ. ಅದು ಕೆಲವು ಕಲ್ಪನಾ ಪಿಶಾಚಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥ ವಾಗಿದೆ. ಸದ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ; ಕಟ್ಟುಕಥೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ.

–ಡಾ|| ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ

(ಇತಿಹಾಸ ಚಕ್ರ)

ನನ್ನ ನೆನಪುಗಳು

● ಆನಂದ ಕಂದ

ನನಗೆ ಪ್ಲೇಗು ರೋಗ

ಮದುವೆ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಧರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋದ ನಾವು ಮರಳಿ ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಬಂದ ದಿನವೇ ದೊಡ್ಡ ಅಡ್ಡ ಮಳೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದ ಆ ಊರ ಹಳ್ಳವು ಭೋರ್ಗರೆದು ತುಂಬಿ ಹರಿಯಿತು. ಅದರ ಮರುದಿನ ಪ್ರವಾಹವು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಂದು ನಾನು ತಣ್ಣೀರ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಹೊಸ ನೀರಲ್ಲಿ ಚಲ್ಲಾಟವಾಡಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದೆನು. ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾದರೂ ನನಗೆ ವೇಳೆಯ ಪರಿವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಒಣಗಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮೈಗೆಲ್ಲ ತಿಂಡಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹುರುಹುರು. ತಾಯಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೈ ತುಂಬ ಗಾದರಿಗಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ತಾಯಿ ನಿನಗೆ ಪಿತ್ತಗಾದರಿಗಳು ಎದ್ದಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ತುಂಬ ಅಂಬಟೆ ಸೋರಿನ ನೀರು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆಯ ಪುಡಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ನನಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಸೋರಿನ ಚರಟವನ್ನೇ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿದಳು. ಮುಂದೆ ಅರ್ಧ ತಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಿಂಡಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಮೈಮೇಲೆದ್ದ ಗಾದರಿಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅಡಗಲು ತೊಡಗಿದವು. ಅಂದು ಊಟ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆನು.

ಸಂಜೆಯ ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಬಲಾ, ಡಗ್ಗಾ ಬಿಚ್ಚಿ ಬಾರಿಸತೊಡಗಿದೆನು. ಐದು ನಿಮಿಷ ಅದು ಸಾಗಿರಬಹುದು. ಇದ್ದುದಿದ್ದ–ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧದ ಸಂಕಟವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಮರುದಿನ ಒಂದು ಸಮಾರಾಧನೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಹತ್ತು–ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯರು ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆಗಳನ್ನು ಹಸನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ದೊಡ್ಡ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಕಲಿತ ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಗೋಧಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ನಾನು, 'ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆಯ ದಿನ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಊಟ'

ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದೆನು. ಆದರೂ ಸಮಾಧಾನವೇನೂ ಆಗದೆ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟೆನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡುದಷ್ಟೆ ನೆನಪು. ಆಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರ ದಪ್ಪಿಸುವ ಜ್ವರ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಯಾರ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ನಾನು ಹಿಡಿಯದಂತಾದೆ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದಳು. ಬೆಂಕಿಯಂತಹ ಜ್ವರ. ತೊಡೆಯ ಮೇಲು ಗಡೆಗೆ ಆಗಾಗ ಕೈ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೆನಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದು ಗಂಟು ಎದ್ದು ಅದರ ನೋವು ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸಿದರು – ಇದು ಪ್ಲೇಗು ರೋಗವೆಂದು. ಎಲ್ಲರೂ ತುಂಬಾ ಹೆದರಿದರು.

ಒಬ್ಬ ದೇಶೀಯ ವೈದ್ಯರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಪ್ಲೇಗು ರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿದರಂತೆ. ಆದರೂ ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಾದ ಗಂಟಿಗೆ ಎಕ್ಕದ ಹಾಲನ್ನು ತರಿಸಿ ಲೇಪಿಸಿದರಂತೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಏನೇನೋ ಮಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ಹೇಳಿದರಂತೆ. 'ಹಾಲಿನ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಬಾರದು' ಎಂದು ವಿಧಿಸಿದರಂತೆ. ಮೊದಲೆರಡು ಸಲ ಪ್ಲೇಗು ರೋಗದ ಭೀಕರತೆ ಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ತುಂಬಾಬೆದರಿದಳು. ಏನಾಗುವುದೇನೋ ಎಂದು, ಸಂದೇಹಗೊಂಡರು. ಆದರೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು ತಾನೇ ಆದುದರಿಂದ ಮಿಕ್ಕವರು ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಉಕ್ಕೇರಿ ಬರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ–ಕೊಂಡಿದ್ದಳಂತೆ. ಮೂರು ದಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ವರವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ನಡೆಯಿತು. ಜ್ವರದ ತಾಪದಿಂದ ಕೊರಡಿಗಿಂತ ಕೊರಡಾಗಿ ನಾನು ಮೈಮರೆದು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ದಿನ ಸನ್ನಿಪಾತಕ್ಕೆ ಸುರುವಾಯಿತು. ಅಂದು ನನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದುವಂತೆ. ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತ ಜನರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದು, ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಗೆಯುವುದು, ತಂಬಿಗೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಉರುಳಿಸಿಬಿಡುವುದು. ಇವೆಲ್ಲ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಾನು ನಡೆಸಿದೆನಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಊರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸನ್ನಿಪಾತಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡುವವರಾರು? ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಕೈಕಾಲುಗೆಟ್ಟುಹೋದರು.

ಯಾವನೋ ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯನೊಬ್ಬ ಬಂದು ನುಗ್ಗಿ, ತೊಪ್ಪಲರಸದಲ್ಲಿ ರಾಗಿಯ ಭಕ್ಕರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಸಿಯಾದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ನೆತ್ತಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಬೇಕು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತೆ ಆ ಉಪಾಯವು ಆಯಿತು. ತಲೆಗೆ ರಾಗಿ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಆವರೆ ಕೂಗಾಟ, ಚೀರಾಟ, ಕುಸ್ತಿ, ಅರಿವೆ ಹರಿಯುವುದು, ಇವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಮತ್ತಾರೋ ಒಬ್ಬ ಅನುಭವಿಕನು ಬಂದು "ನೋಡಿ, ಈ ಹುಡುಗನಿಗೆ

ಜ್ವರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಯು ಕೂಡ್ಯೆತಿ. ಇದಕ್ಕ ಜೀವಂತ ಏಡಿ ತಂದು ಅದನ್ನ ಚೆಚ್ಚಿ ರಸವನ್ನು ತೆಗೆದು ಎರಡು ಚಮಚೆಯಷ್ಟು ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕುಡಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಹಳ್ಳದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಏಡಿಗಳಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ? ಆದರೆ ಅವನ್ನು ಜೀವಂತ ಹಿಡಿದು ತರಬೇಕು. ಏಡಿಗಳ ಕೊಂಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಂತಹವರೂ ಭೀತಿಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಬೇಡರ ಹುಡುಗರು ಹೋಗಿ ಉಪಾಯದಿಂದ ಎರಡು ಏಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಚೆಕ್ಕಿ ರಸ ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಆದರೆ ಏಡಿಗಳನ್ನು ತಂದ ಹುಡುಗರೇ ಅವುಗಳ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಮುರಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ಚೆಚ್ಚಿ ರಸ ತೆಗೆದರಂತೆ. ಆ ಮಹಾ ಔಷಧಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ, ನನಗೆ ಕುಡಿಸಿದರಂತೆ. ಯಾವ ಔಷಧಿಗಳೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಸನ್ನಿಪಾತ ವಿಕಾರವು ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಮೂರು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮರಕ್ಕಿಂತ ಮರವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡೆನಂತೆ. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೊಣಗಳು ಕುಳಿತರೂ ಪರಿವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೈಕಾಲುಗಳು ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಗಿನ ಶ್ವಾಸವು ಮಂದ-ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಿತಂತೆ. ಕೈಯ ನಾಡಿಗಳು ನೋಡಿದವರ ಕೈಗೆ ಹತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಆಗಲೇ ರಂಗಬೋಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ತಾವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟರಂತೆ. ಆಮೇಲೆ ಶಿವಬೋಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಬೂದಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರಂತೆ. ಆಗ ನಾನು ಬದುಕುವೆನೆಂಬ ಆಶೆ ಯಾರಿಗೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯಂತೂ ಅಳುತ್ತಳುತ್ತ ಬಂದ ಜನರೆದುರು ಕಳವಳದಿಂದ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿದಳು– "ಹುಡುಗ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದವ. ನೂರಾ–ಎಂಟು ಗಾಯತ್ರಿ–ಜಪ, ಸಂಧ್ಯಾ–ವಂದನೆ, ಮಾಡದೆ ಒಂದು ದಿನವನ್ನೂ ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನವೂ ದೇವರ ಪೂಜೆ ವೈಶ್ವದೇವಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ದಯಮಾಡಿ ಇವನ ದೇಹವು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಬೀಳದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರಿ. ಇವನು ಬದುಕೋದಂತೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗಳಿಗೆಯೋ ಎರಡು ಗಳಿಗೆಯೋ. ಮುಂದೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ವಿಲಂಬವಾಗಬಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಉತ್ತರ-ಕ್ರಿಯೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿ ಆದಷ್ಟೂ ಬೇಗನೆ ಜೀವ ಹೋದೊಡನೆಯೇ ಶವವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳದಂತೆ ಒಯ್ದುಬಿಡಬೇಕು" ಎಂದು. ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರು ಮುಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿಯೂ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು.

ನಾನು ಕಗ್ಗಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಉಸಿರಾಟದಲ್ಲಿ ಕಫದ ವಿಕಾರವು ಕಂಡುಬಂದಿತಂತೆ. ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ಆದರೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಉಸಿರಾಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಗ ಕಂಡುಬಂದಿತಂತೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಸತೊಡಗಿದೆನಂತೆ. ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ ಚೈತನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಮತ್ತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೈಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತಂತೆ. ಕೈಯ ನಾಡಿಗಳು ಬಿರುಸಾಗಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತಂತೆ. ಆಗ ನಾನು ಅರೆ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿಯೇ ಗೊಣಗಿಕೊಂಡೆನಂತೆ. "ಅವ್ವಾ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೋ ಗಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರು ಟಾಂಗಾದೊಳಗ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ರಾಘಣ್ಣ ಹಿಂದಿಂದ ಬಂದು ನನ್ನ ಕೆಳಗ ಎಳಕೊಂಡ. ನಾನು ಧಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನಂತೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ನನ್ನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳಂತೆ. ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು. ಬಂದ ಸಾವು ದೂರಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ನಾನು ಬದುಕಿ ಉಳಿದೆ. ಪ್ಲೇಗಿನಂತಹ ಭಯಂಕರ ರೋಗದ ಬಾಯಿಂದ ಉಳಿದ ನನ್ನನ್ನು ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ಲಾಘಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಎರಡು– ಮೂರು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಜ್ವರದ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಉಪವಾಸ ವಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತಂತೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಏನನಾದರೂ ತಿನ್ನಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಎಷ್ಟು ತಿಂದರೂ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮವಾದಂತೆ ಎನಿಸುವುದು. ನನಗೂ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. 'ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಸಿವೆ' ಎಂದು. ಆದರೆ ಅಂತಃಕರಣದ ತಾಯಿ ನನಗೆ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೆ ಏನನಾದರೂ ತಿನಿಸನ್ನು ಮಾಡಿ ತಿನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೈಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಚ್ಚರವು ಬಂದಿತು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಗಂಗಾ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಚಿತ್ತೈಸಿದರು. ಅವರ ಪೂಜೆ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಗೋಧಿಯ ಪಾಯಸ, ಅನ್ನ, ಹುಳಿ, ಪಲ್ಯಗಳ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿ, ದೊಡ್ಡ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ನವನ್ನು, ಹುಳಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ದೇವರ ಪ್ರಸಾದವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ತಾಯಿ ನನಗೆ ಅದನ್ನು ಉಣ್ಣಿಸಿದಳು. ನನಗದು ಅಮೃತದಂತೆ ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ತಂದಿದ್ದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ಭಕ್ಷಿಸಿದೆ.

ಮರುದಿನದಿಂದ ನನಗೆ ಅನ್ನ ಮಾಡಿ ಸಾರಿನೊಂದಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ದುಃಖಗಳು ಬಂದರೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಂದು ತಟ್ಟುವುದೆಂದು

ಹೇಳುವುದು ನಮಗೇನೂ ಹುಸಿಯಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ಲೇಗಿನ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಏಳೆಂಟು ದಿನವಾಗಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಹಣಮಣ್ಣನಿಗೆ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮಲು, ಕಫ ಇವು ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದ. ಅವನಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಗಳಿಸಾಲಿ ಅವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಹೊಸತಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದವನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ರಾಘಣ್ಣ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಹಾಪುರಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯರ ಕಡೆಯಿಂದ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಲು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆಗ ರೋಗಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ವೈದ್ಯರು ಹೆದರಿಕೆ ಬರುವ ರೋಗದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟರು. ಅದು ಕ್ಷಯರೋಗವಂತೆ. ವೈದ್ಯರು ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮಬಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಔಷಧಿ ಕೊಡಲು ಹೆದರಿದರೋ ಏನೋ ಏಳು ದಿನದ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಹಾಕಲು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಒಂದು ವಾರವಾದ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮುಂದಿನ ಉಪಚಾರದ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ವೈದ್ಯರು ಒಂದು ವಾರ ಕಳೆದರೂ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯೋ ಏನೋ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹಣಮಣ್ಣನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಾಸಿಯೆಂದು ಎನಿಸ ತೊಡಗಿತು. ಕ್ಷಯರೋಗವೆಂಬುದು ಎಷ್ಟು ಘನವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಚಿಕ್ಕವರಾದ ನಾವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಪ್ಲೇಗಿನ ಮೂಲಕ ಆ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಬೇರೆ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಊರ ಹಿರಿಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು. ಮೂಡಲಗಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳೂರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿ ದೂರ. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಗೋವಿಂದರಾಯರ ಹೊಲಗಳೂ, ಮನೆಯೂ ಇದ್ದವು. ಅವರು ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರತೊಡಗಿದರು. ನಮ್ಮ ರಾಘಣ್ಣ ಹಳ್ಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಹಿತ್ಯ–ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ.

ರುದ್ರಪ್ಪ ಎಂಬ ರೈತನ ಸ್ವಾಧೀನವಿದ್ದ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ನಮಗಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ್ದ. ಮನೆಯ ಸ್ಥಳವೇನೋ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಇದ್ದಿತು. ನಮ್ಮ ಮೂಡಲಗಿಯಲ್ಲಿಯ ಮನೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಇದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರತೊಡಗಿದೆವು. ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ನಮ್ಮ ಹಣಮಣ್ಣನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಬಳವಂತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ಎಂಬವನು ಒಬ್ಬನೇ

ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿದ. ನಮ್ಮ ಹಣಮಣ್ಣನ ಆರೋಗ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸದಿದ್ದರೂ ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮುಂದೆ ಹದಿನೈದು-ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನೇ ಒಂದು ದುಃಖದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಂದ. ಮೂಡಲಗಿಯ ರಂಗಬೋಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪ್ಲೇಗು ರೋಗದಿಂದ ಮೃತರಾದರೆಂದೂ ಅವರ ಉತ್ತರ-ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆದುವೆಂದೂ ಊರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜನರೆಲ್ಲ ಶವದಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಸಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆಂದೂ ಅವನು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಕಳವಳಗೊಂಡೆನು. ಒಬ್ಬ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಿರಿಯರನ್ನು ನಾನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ ನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಕಂಬನಿಗರೆದೆನು.

ನಾವು ಹಳ್ಳೂರಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದರಂತೆ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯತೊಡಗಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಪ್ಲೇಗು ರೋಗವು ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬಲರಾಮಣ್ಣನಿಗೂ ಜ್ವರ ಬಂದು ಗಂಟು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಉಗ್ರವಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮಲಗಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೇಳುವಂತೆ ಹಗುರಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅದು ತೋರಿಸಿತು. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ತನ್ನ ಉಗ್ರ ರೂಪವನ್ನೇ ತೋರಿಸಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳು ಕಳೆದರೂ ನನಗೆ ನಡೆಯಲು ಕಾಲುಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಣ್ಣುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಿವಿ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹಸಿವೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಉಂಡ ಅನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಏಕೆ ಹೋಗುವುದು? ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಸವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ನಡೆದು ದೇಹವು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ನಡೆಯಲು ಕಾಲುಗಳೆರಡೂ ಅಸಮರ್ಥ. ಆ ಹಳ್ಳೂರಿನ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ– ''ಪಾಪ ಹೊಸದಾಗಿ ಮೂಡಲಗಿ ಮಾಸ್ತರ ಬಂದು ಮನಿ ಮಾಡ್ಯಾರಲ ಅವರ ಮನ್ಯಾಗ ಒಂದು ಹುಡುಗ ಐತಿ. ನೋಡಿದ್ರ ಮುತ್ತಿನಂಥಾ ಹುಡುಗ. ಆದ್ರ ನಡ್ಯಾಕ ಕಾಲ ಇಲ್ಲ. ಕೈ ಎರಡೂ ಗದಗದ ನಡುಗತಾವ'' ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ನನ್ನದಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಲುಗಳೆರಡೂ ಬಿಗಿದು ಹೊಗಿ ನಿಂತು ಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡಾ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಷಾಢ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳೂರಿಗೆ ಹೋದ ನಾವು ಶ್ರಾವಣ, ಭಾದ್ರಪದಗಳನ್ನು

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದೆವು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶ್ರಾವಣದ ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳು, ವ್ರತಗಳು ಲೆಕ್ಕವಿರದಷ್ಟು. ಭಾದ್ರಪದದ ಗಣೇಶೋತ್ಸವವು ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಗಣೇಶನ ಉತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಘಾತವಾಗುವಂತಹ ಅಪಶಕುನವೊಂದು ಘಟಿಸಿತು.

ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಗೋಪಾಲ ಆ ವರ್ಷದ ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಗಾಗಿ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟು ಇರಿಸಿದ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಅನಂತಾಚಾರ್ಯರೂ, ಅವರ ಶ್ರೀಮತಿಯವರೂ ಮೂಡಲಗಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತೆವು. ಅನಂತಾಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿ ಬಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಸರದಿಂದ ಬಡಿಸುವಾಗ ಮೇಲಿನ ಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಜಿಗಿಯುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಗಣಪತಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಸೊಂಡಿಲು ಮುರಿದು ಹೋಯಿತು. ಗಣಪತಿಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮುರಿದುಹೋದರೂ ಅದು ಅಪಶಕುನ. ಈಗ ಸೊಂಡಿಲೇ ಮುರಿದು ಹೋದುದು ದೊಡ್ಡ ಅಪಶಕುನವಾದಂತಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೇನೋ ಆಪತ್ತಿ ಬರಬಹುದೆಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಮರುಗಿದಳು. ಅಂದಿನ ಹಬ್ಬದೂಟ ಉಣ್ಣುವುದರಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತ ಯಾರಿಗೂ ಇದರ ಎಚ್ಚರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ನಮ್ಮ ಗೋಪಾಲ ಆ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅದನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಅಂಟಿಸಿ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿ ದಿವಸ ಅದೇ ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಪೂಜಾ–ಕರ್ಮಗಳು ನಡೆದವು. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆದ ಅಪಶಕುನವು ಕೆಣಕಿ ಕೆಣಕಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೆರಳಿಸುತಲಿತ್ತು. ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ–ಗೌರಿಯ ಪೂಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಏಳು ದಿವಸಗಳಿಗೆ ಗಣೇಶನ ಉತ್ತರ ಪೂಜೆಯು ಜರುಗಿತು. ತೋಟದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ವಿಸರ್ಜನೆಯು ಆಯಿತು.

ಮುಂದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಬ್ಬ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬೆಟಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪಸುವನ್ನು ಹಳ್ಳೂರಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನಿಸಿ ಮೂಡಲಗಿಯಲ್ಲಿಯೇ

ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ರುದ್ರಪ್ಪನಿಗೆ ಕರುಸಹಿತ ಸಾಕಲು ಕೊಟ್ಟುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಉಪಕಾರ ಭಾರವು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಹಿಂಡುವ ಹಸುವನ್ನೂ, ಬೆಳೆದು ಆಕಳಾಗುವ ಕರುವನ್ನೂ ಕೊಡುವವರಾರು? ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಹಸುವು. ಆದುದರಿಂದ ಗೋರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಸಾಕಲು ಸಿದ್ಧನಾದ ರುದ್ರಪ್ಪನಿಂದ ನಮಗೆಯೂ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವಾದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಭಾದ್ರಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಳ್ಳೂರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ ರುದ್ರಪ್ಪನು ತನ್ನ ಚಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನು ಸಹಿತ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೂಡಲಗಿಯ ಮನೆಯವರೆಗೆ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ನಮ್ಮಿಂದ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮೂರ್ನಾಲ್ಕುದಿನ ಮೂಡಲಗಿಯಲ್ಲಿಕಳೆದು ನಮ್ಮ ಹಣಮಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡೇ ಬೆಟಗೇರಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಆಶ್ವಿನದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು–ದಿನ ನೋಡಿದೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಟಗೇರಿಯ ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸುವ, ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ನವರಾತ್ರಿಯ ಹಬ್ಬಕಾಗಿ ಮನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

(ಸಶೇಷ)

o

ಹರಿವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸತು
ಹಳತೆಂಬುವದು ಇಹುದೇ
ತಿಳಿಯಿದ್ದರೆ ಹೊಸತೆಲ್ಲವು
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸದೆ

–ಆನಂದಕಂದ

ಹೊಸ ಓದು

ನಿಲುವು (ವಿಮರ್ಶೆ)

ಲೇ : ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್
ಪ್ರ : ಕನ್ನಡ ಸಂಘ, ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೇಜ್, ಬೆಂಗಳೂರು
ಪುಟ : Viii + 320 ಬೆಲೆ: ರೂ. 60/-

ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರ ಎರಡನೇ ಮಹತ್ತ್ವದ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನವಾದ 'ನಿಲುವು' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಪಂಥ ಅಥವಾ ವಾದಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಗಳಿದ್ದರೆ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೆಲವು ಮಹತ್ತ್ವದ ಬರೆಹಗಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಬಗೆಗೆ ವಿವರವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿದೆ.

ಮೊದಲನೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಇತರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಶಿಸ್ತುಗಳು, ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ–ಕೆಲವು ಅನಿಸಿಕೆಗಳು, ಕಾವ್ಯದ ವರ್ಣಪಟಲ–ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು, ವಾಸ್ತವವಾದ ಮತ್ತು ಅತಿ ವಾಸ್ತವವಾದ. ಎರಡನೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಹದಿನೈದು ಲೇಖನಗಳಿದ್ದು ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ, ಪು.ತಿ.ನ, ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ, ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ, ಕಣವಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಶರ್ಮ, ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ, ಲಂಕೇಶ, ಮಾಸ್ತಿ, ನಿರಂಜನ, ಇನಾಂದಾರ್, ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ ಮತ್ತು ಕಾಳೇಗೌಡರು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊದಲ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಐದು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಒಳನೋಟಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಬದಲು, ವಿಷಯದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಮಂಡನೆಯಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಲೇಖನಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ. ಬರವಣಿಗೆಯ ಧಾಟಿಯೂ ಅಧ್ಯಾಪಕನದ್ದೆ. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಲೇಖಗಳು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ ಕೂಡಾ. ಈ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲೇಖಕರೇ ಹೇಳುವ ಮಾತೊಂದು ಇಂತಿದೆ– "ಅನ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡೊಡ್ಡಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋ

ಜನವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೆಚ್ಚು ಖಚಿತವೆನಿಸುವ, ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಆಕರ್ಷಕರು, ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹರೂ ಆಗಿಬಿಡುವ ಸಂಭವವೂ ಇದೆ" (ಪುಟ ೮). ಈ ಆಕ್ಷೇಪವು ಸ್ವತಃ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅನ್ವಯುವಾಗುವುದೇ? ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಚರಿತ್ರೆ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ವಾಸ್ತವವಾದ, ಅತಿ ವಾಸ್ತವವಾದ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಲೇಖಕರು ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆಳವಾದ ತಿಳಿವಿನಿಂದಲೇ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಇದರ ಬಗೆಗೆ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳಿವಿದೆ. ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ– "ನನ್ನದು ಯಾವುದೋ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತನಾದವನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಬೀರಿರುವ ನೋಟವಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದುಗ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತುರ್ತಿನಿಂದ ಓದಿಕೊಂಡ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ" (೨–೩). ಇಂಥ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೇ 'ನಿಲುವು' ಸಂಕಲನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಈ ಭಾಗದ ಲೇಖನಗಳು ಬಹಳ ಸೀಮಿತವಾದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿವೆ. ಅನ್ಯ ಶಿಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವ ಎಚ್. ಎಸ್. ಆರ್. ಅವರು ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರ್ವಚಿಸುತ್ತಾರೆ: "ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯೊಂದರ ಹುಟ್ಟು, ಪರಿಣಾಮ, ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಗಳಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ, ಅಥವಾ ಅದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವಾಗ ಚರಿತ್ರೆ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಮುಂತಾದ ಇತರ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅರಿವು, ನೀಡುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಅಂತರ್ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳನಿರೂಪಣೆಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು". ಈ ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಅವರು ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸರಳ ಪ್ರಯತ್ನ. ಮೂಲತಃ ಅಂತರ್ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಅನ್ಯ ಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಳಸಿಕೊಂಡೂ, ಅವನ್ನು ಮೀರಿ ಹೊಸದಾದ ಕಾಣ್ಕೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಎಚ್.ಎಸ್.ಆರ್. ವಿಮರ್ಶೆಯು ಅಂತಹ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೇ ಬಗೆಯ ಹದಿನೈದು ಲೇಖನಗಳೂ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಕಡೆ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ

ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು– ಅವರು ವಿವಿಧ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಮೀರಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಆಕೃತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು ಹೌದಾದರೂ, ಅದಕ್ಕೇ ಅವರು ಬದ್ಧರಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಹಂತದ ಬರೆಹಗಾರರ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಸಂಕಲನದ ಕೊನೆಯ ಲೇಖನ 'ನಿಲುವು' ವಿನಲ್ಲಿ ಎಚ್.ಎಸ್.ಆರ್. ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶನ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೀಡಬಹುದು.

೧. ವಿಮರ್ಶಕನ ಸಾಧನೆಗಿಂತ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯವು ಮೇಲು ದರ್ಜೆಯದು.

೨. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಚಳುವಳಿಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ, ಸ್ವತಃ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲದ ವಿಮರ್ಶಕರ ತಂಡವೊಂದು ಮೂಡಿಬರುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

೩. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೂ ಇತರ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಕೊಳುಕೊಡೆಯ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡಬೇಕು.

೪. ತಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಬಂದಿರುವ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

೫. ವಿಮರ್ಶಕನು ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವರ್ಣ, ವರ್ಗಗಳ ಮಿತಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲ.

೬. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜಾಗರೂಕವಾದ ಅನ್ವಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು.

೭. ವಿಮರ್ಶಕನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಇಷ್ಟಾ–ನಿಷ್ಟಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಬರಕೂಡದು

೮. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿ ಇರಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತ ಓದುಗರಿಗಾಗಿ ಸರಳ ಭಾಷೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷೆ.

ಬಹಳ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಈ 'ಅಷ್ಟಮಂಗಲ ಸೂತ್ರ'ವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳಲು ಎಚ್. ಎಸ್. ಆರ್. ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೊನೆಯ ಲೇಖನವನ್ನು 'ನಿಲುವು' ಸಂಕಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕೊನೆಗೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ : ಲೇಖಕರು ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯ ಹೊರಡುತ್ತಾರೋ ಅದುವೇ ಅವರ ಇಷ್ಟಾ–ನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ತೆರೆದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೇಡ– ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿಮರ್ಶೆಯಾದರೂ ಇಂಥದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

–ಡಾ|| ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ

ಪ್ರೇಯಸಿಗೆ ಪತ್ರಗಳು (ಪತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ)

ಲೇ: ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ್

ಪ್ರ: ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ, ಧಾರವಾಡ–1

ಪುಟ: 14+142 ಬೆಲೆ: ರೂ. 25/–

ಪತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಟಣೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಳವೇ. ಮೂರ್ತಿರಾಯರ ಚಿತ್ರಗಳು, ಪತ್ರಗಳು, ನವರತ್ನಾರಾಂ ಅವರ 'ಪ್ಯಾರಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರೇಯಸಿಗೆ', ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಪತ್ರಗಳು' ಇಂಥ ಪ್ರಕಟಿತ ಪತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಲಿಗೊಂದು ಹೊಸ ಸೇರ್ಪಡೆ, ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತರ 'ಪ್ರೇಯಸಿಗೆ ಪತ್ರಗಳು'

ಈ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಸಂದರ್ಭ ಕಾಮತ್ ದಂಪತಿಗಳ 25 ನೇ ವಿವಾಹ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವ. ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದವರು ಈ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮೊದಲ ಓದುಗರಾದ ಪ್ರೇಯಸಿ–ಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಕಾಮತರು, ಈ ರಮ್ಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಪತ್ರಗಳ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಕಾಮತರು ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ಪತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಮಿತ್ರರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ಪತಿ

ಪತ್ನಿ ಎದುರಿಗಿದ್ದಾಗ "ಪತಿಯು ಸಹಜ ದರ್ಪವನ್ನು" ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೊ ಏನೋ ಆಗಾಗ ಗದರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಪತಿಯು ಬಹುರೂಪವನ್ನು ನಾಜೂಕಾಗಿ ಬಯಲು ಮಾಡಿಯೇ ಆಮೇಲೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಜೊಬನೇರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಮತರು ಈಗಾಗಲೇ 'ನಾ ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತ ಆತಂಕಗಳು, ಹಿರಿಯ ದಂಪತಿಗಳು ನವಪ್ರೇಮಿಗಳಂತೆ ಇರುವುದರ ಬಗೆಗಿನ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ, ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ವಿಚಾರ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಪ್ರೇಮಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುಚೋದ್ಯದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಗೇಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇದೆ. "ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ, ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಜೋಡಿ ಜಡೆ, ಜಂಬ, ಜ್ಯೋತಿ, ಜೋಗುಳ, ಜೋಕುಮಾರಗಳಂತಹ ಶಬ್ದಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ನಿನಗೆ ಕಾಗೆ, ಕಾವಿ, ಕಪಿ, ಕತ್ತೆ, ಕೀಟ, ಕೀಲಿ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆ ? "

ಶುಭವಾರ್ತೆ, ಪರಿವರ್ತನೆ ಬಯಕೆಯೂಟ– ಈ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಂಸಾರಸ್ಥನಾದ ಗೃಹಸ್ಥನ ಭಾವನೆಗಳು, ಸ್ವಂತ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ದಂಪತಿಗಳ ಭಾವನೆಗಳು, ಸುಸಂಸ್ಕೃತನಾದ ವಿದ್ಯಾವಂತನ ವಿದ್ಯಾವಂತನ ಸ್ನೇಹಾರ್ದವಾದ, ಮಾನವೀಯವಾದ ಚಿಂತನಗಳು ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆ. 'ಬಯಕೆಯೂಟ'ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ, ತಾಯಿ, ಪತಿ, ಅಡಿಗೆಯುವ ಮತ್ತು ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕವಾಗಿ ತವರಿನಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮಡದಿಗೆ ತವರಿನ ಸಂಭ್ರಮದ ಕೊರತೆ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹ– ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಬರಹಗಾರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ, ಮಾರ್ದವ, ವೈಶಾಲ್ಯ ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣ ಮಾಡುವಂತಿವೆ.

ಈ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರಾಜಕೀಯಗಳು, ನೌಕರಿ–ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಗಳ ತಾಕಲಾಟ, ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಸರಳ ಜೀವನ, ಪರೋಪಕಾರ– ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಬಗೆಗಿನ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ನಿಲುವುಗಳು ಸಹಾ ದಾಖಲಾಗಿವೆ.

ಕಾಮತರು ತಾವು ನೋಡಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳ ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವಸಗಳ ಬಗೆಗೆ ಕ್ಯಾಮರಾ ಮಾದರಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿಂದ ವಿವರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಷ್ಟೇ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಮತರು ವರ್ಣಿಸಿದ ಬೆಂಗಳೂರು ಈಗ ಗತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಒಂದು ದರ್ಶನ ಮಾಡಬಹುದು.

"ಒಂದೂ ಸಂಪಿಗೆ ಮರವಿಲ್ಲದ ಸಂಪಿಗೆ ಮರದ ರಸ್ತೆಯ ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಮನೆ ಹೊಸ ಗ್ಯಾರೇಜುಗಳು ಅಂಗಡಿಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅತ್ಯಲ್ಪ ಬೆಲೆಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನಾಶ್ತಾ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬರಬೇಕು. ಇಡ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತು ಪೈಸೆ, ಉದ್ದಿನವಡೆಗೆ ಹದಿನೈದು ಪೈಸೆ, ಘಮ ಘಮಿಸುವ ಕಪ್ ಕಾಫಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪೈಸೆ"

ಆಹಾ ! ಇಂಥಾ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದಿತ್ತು– ಆದರೆ ಅದು ಈಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ರವೀಂದ್ರರ ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ, ಮಾಯವಾದಂತೆ ಕಾಮತರ ಈ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಹ ಮಾಯವಾಗಿದೆ.

–ಸ. ಉಷಾ

ಅರ್ಥ (ಕಥಾ ಸಂಕಲನ)

ಲೇ: **ಭಾಗೀರಥಿ ಹೆಗಡೆ**

ಪ್ರ: ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಚಿಕೇರಿ 581 347

ಪುಟಗಳು: 160+12 ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/–

ಭಾಗೀರಥಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ಎರಡನೆಯ ಕಥಾಸಂಕಲನ 'ಅರ್ಥ'ದಲ್ಲಿಯ ಕಥೆಗಳು ಗಂಭೀರವಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯ ಬಹುತೇಕ ಕಥೆಗಳು ಬದುಕಿನ ದುರಂತಗಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತವೆ. 'ಹೊಣೆ' ಕಥೆಯ ಶಂಕರಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರು ಬಾವಿಯಿಂದ ನೀರೆಳೆಯುವಾಗ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಯೊಂದು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾವಿಗೀಡಾಗುವದರ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಾವು ಈ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳ ಹೊಣೆ ಗಾರಿಕೆಯ ಅಪರಾಧಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಲುತ್ತಾರೆ. ಪರಮೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಾವಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಕೋಳುಗಂಬ' ಕಥೆಯ

ದಿನೂನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ನಾದಿನಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಬದುಕಿನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರನಾಗಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಹೊಳೆಯ ಹಾದಿಯ' ಮಠಾಧೀಶರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸದೇ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಆ ಕುಟುಂಬ ಅನುಭವಿಸುವ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಆ ಮಠಾಧೀಶ ಕಥೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೂಬಿಡುತ್ತಾನೆ. 'ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ' ಕಥೆಯ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ನಿರಾಶ್ರಿತವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಬೀಜ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ನಿಸರ್ಗವೇ, ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಹಾಗೂ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೇರ್ಪುಗೊಳಿಸುವ– ಸಮಗೊಳಿಸುವ ಒಡೆಯ ಇದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಕೋಳುಗಂಬ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾದದ್ದು ಆಗುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರಶ್ನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದುರಂತಗಳಿಗೂ ಯಾರನ್ನೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರರನ್ನಾಗಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಸಾಯೋ ಆಟ' ನಾಟಕವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಥೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, ನಿಸರ್ಗದ ಸಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮನೆಯೊಡೆಯ ಇದ್ದಾನೋ....ಇಲ್ಲವೋ– ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಕಥೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಮೀರಿ ಅದರಾಚೆಗೆ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಕೋಳುಗಂಬ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ದುರಂತಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರನೆಂಬ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿರುವ ದಿನೂನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂತಹ ಹೊಣೆಗಾರನೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದಾಗ ದುರಂತವು ನಿಗೂಢದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ಮೈಮರೆವು ... 'ಒಂದೇ ಒಂದು ತಪ್ಪು ನಿರ್ಧಾರ ...,ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಆಯುಷ್ಯ ಪನ್ನೆಲ್ಲ ಚೂರು ಚೂರೇ ಆಗಿ ನೆಕ್ಕುವಂಥದ್ದು'ಎಂದು ದಿನೂನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಕೊರಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ಮೈಮರೆವನ್ನು– ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಎಲ್ಲಿ ಇದೆ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಮೂಡಿದಾಗ ಬದುಕಿನ ನಿಗೂಢತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಗಾಂಧಾರಿ' ಮತ್ತು 'ಹೂಗ್ಲಿ' ಸಂಕಲನದ ಇನ್ನೆರಡು ಇಷ್ಟವಾಗುವ ಕಥೆಗಳು. 'ಗಾಂಧಾರಿ' ಕಥೆಯ ತಾಯಿಗೆ ಬದುಕೆಲ್ಲವೂ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ. ಗಂಡ, ಮಗಳು

ಮಗ ನೆರೆಮನೆಯವಾಕೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಯ ಬೆಂಕಿಗೆ ಗಾಳಿ ಹಾಕುವವರು. ತನ್ನದೆಂದುಕೊಂಡ ಕುಟುಂಬ ತನ್ನದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ– ತಾನು ಬೇಯಿಸುವ ಅನ್ನ ತನ್ನದಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ– ತನ್ನ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿಯೇ ಆದ ಮಗಳು ತನಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುವ ಹೆರವಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆಯೂ ಸಂಬಂಧದ ಸೆಳೆತ ಆ ತಾಯಿಗೆ. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಮಗನ ಕೈಹಿಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತ ಒಂದು ತುತ್ತು ಉಂಡು ಹೋಗೆಂದು ಹಪಾಹಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಟ್ಟ ಮಗನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತ ಸಂಬಂಧದ ಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಥೆಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಂದರೆ, ಈ ಇಡೀ ದುರಂತವು ಆ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳದೇ ಎನ್ನುವಂತಾಗುವದು. ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಗಾಂಧಾರಿ– ಇಲ್ಲೊಬ್ಬಳು ತಾಯಿ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಯು ಸೊರಗುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಾಕಾರಣ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಘಟಿಸುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ದುರಂತದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಗಾಂಧಾರಿ' ಕಥೆಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

'ಹೂಗ್ಲಿ' ಸಂಕಲನದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಥೆ. ಮನೆ–ಮಂದಿ, ಅಡಿಗೆ– ತೀರ್ಥ, ಗಂಡ–ಹಾಸಿಗೆ.... ಇದಲ್ಲ ... ಬದುಕೆಂದರೆ ಇದಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು, ಬೇರೇನೋ ಇದೆ ಎಂದು, ಹರಿಯುವುದೇ ಅದರ ಗತಿ, ಮೂಲ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನದಿಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಾಳೆ ವಾರಿಧಿ. ಬಿಂದು ಬಿಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸಿಂಧುವಾಗುವ ಕ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ, ಹರಿಯುವುದು ನಿಂತು ದರಿಗಟ್ಟಿ ಸಾಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡುವ ನದಿಯಂತೆ ಓಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ವಾರಿಧಿಗೆ ಅವಳ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಯಶ ಸಿಕ್ಕಿತೆನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಇಡೀ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟು 'ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ನದಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ' ಕುರಿತು ಬರೆದ ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರು ಪುಟಗಳ ಹಾಳೆಗಳು, ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಫೋಟೋಗಳು,ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ಗೆದ್ದಲುಗಳ ಆಹಾರವಾಗಿಹೋದಾಗ 'ಈ ಸೋಲುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಸಾವಿನಿಂದಾದರೂ ಕೊಂದು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು' ಎಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಳೋ ಅದನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಅಂಶ ಜೀವನದ ಲಯ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಲಯದ ಸರಳ ಅನುಕರಣೆಯಾಗಲಾರದೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅರಿವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾರಿಧಿ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದೇ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

'ಅರ್ಘ' ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳು ಕೆಲವು ಘನಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ತಾನು ಎತ್ತುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ

ಮಹತ್ವದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವ ಮಾತು ಇದೆ. 'ಅರ್ಥ' ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳ ಅವಲೋಕನ ಈ ಮಾತಿನ ಮಿತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಂಥದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗಳ ಓದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಬರುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಅತೃಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಈ ಕಥೆಗಳು ಎತ್ತುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಗಾಢತೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ವ್ಯೈಯು ಅವುಗಳಿಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ–ಅರ್ಥಾತ್ ಕಥಾ ವಸ್ತುವು ಅವುಗಳ ತಂತ್ರದ ತೀವ್ರತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ತುಂಬ ಪೇಲವವಾದುದಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಹೊಣೆ' ಕಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಇಡೀ ಕಥೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಡೆಲಿಬರಸಿಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕಾಶ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳ ಸತ್ಯದ ಪ್ರಖರತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಶಂಕರಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರರು ಆತ್ಮ ವಂಚಕರೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರು ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಯ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಭವಿಸುವ ವಿನಾಕಾರಣವಾದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ಅಪರಾಧಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳು ನಿಜವಾಗಲಾರವು. ಇದು ಕಥೆಯ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಮೂಡಿಬಂದು ಒಂದು ಹುಸಿ ರೂಪಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ವಿಕಾಸ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಕೂಡಾ ಇಂಥದೇ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯ ಹವಣು ಆಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗಣ್ಣನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ 'ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ'ದ ಕಾಣಿಕೆ ತೋರುಗಾಣಿಕೆಯದು ಮಾತ್ರ. ಅವನ ವಿಕಾಸದ ಹಿಂದೆ ಅವನ ಏಕಾಂತ ಚಿತ್ತದ, ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದ ಚಿಂತನೆ ಇದೆ. ಸಂಗಣ್ಣನನ್ನು ಇನ್ನಾವುದೇ ಬೇರೆ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯಾದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಸಂಗಣ್ಣನು ಮಂಗವೊಂದಕ್ಕೆ ಆಹಾರ ಕೊಡಲು ಹೋದಾಗ ಮಂಗನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅನುಭೂತಿ ಕೂಡಾ ಧಿಡೀರಾದುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಂಕಣ್ಣನ ಚಿತ್ರ ಮಂಗನ ಪಂಜರಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಬದಲಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ! ಹಾವಿನ ಪಂಜರದಿಂದ ಮಂಗನ ಪಂಜರಕ್ಕೆ ಇರುವುದು ಬರೀ ಆರೆಂಟು ಸಾಲುಗಳ ಅಂತರ ಮಾತ್ರ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಬದಲಾವಣೆ! ಹೀಗಾಗುವದು ಪಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವದರಿಂದ. ಇಂಥದು ನವ್ಯ ಕಥೆಗಾರಿಕೆಯ ಅನುಕರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವದು. ಇಂಥ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಎರಡು ಮೂರು ಕಥೆಗಳು ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

–ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ

ಮೊದಲ ನೋಟ

ನಿಮ್ಮೊಳಗೊಬ್ಬ (ಕವನ ಸಂಕಲನ)

ಲೇ: **ಡಿ. ಎ. ಶಂಕರ**

ಡಿ. ಎ. ಶಂಕರ ಅವರ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಕಲನ ಇದಾದರೂ ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಹಳಬರು. ಆಗಂತುಕರಂತೆ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕವಿತೆಗಳು ತೋರುಗಾಣಿಕೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸದ ಗಂಭೀರವಾದ ಕವನಗಳಾಗಿವೆ. ಲವಲವಿಕೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿವು. 'ಕತ್ತಲ ಬೆಳಕು' 'ಹೊಸ ರುಚಿ' ಕವಿತೆಗಳು ಬರೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಪದ್ಯಗಳು. ಕತ್ತಲ ಬೆಳಕು ಸೃಜನಲಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಯು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟದೆ 'ಹುತ್ತಗಟ್ಟಿದ ಕತ್ತಲಬೆಳಕಿ'ನ ಅಂತರ್ಮುಖೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳುವಂಥದೆನ್ನುವ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕಿಂತ 'ಹೊಸ ರುಚಿ' ಪದ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಚಿತ್ರ ಮರ್ಮಭೇದಕವಾದುದು. ಲೇಖಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸುಟ್ಟು ಹೊರಬರುವ ಕೃತಿ ಹೊಸ ರುಚಿಯ ಸ್ವಾದವನ್ನು ತರುತ್ತದೆನ್ನುವ ಅರಿವು ಒಂದು ರೀತಿಯದಾದರೆ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಓದು ಅಥವಾ ವಿಮರ್ಶೆ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯನ್ನು ಪದ್ಯವು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಕಲನದ ಬಹುತೇಕ ಪದ್ಯಗಳು ಬದುಕು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಮುಪ್ಪು ಸಾವುಗಳ ಉಡಿಗೆ ಜಾರಿಹೋಗುವದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಟಕ ರೂಪಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದ ಏಳು ಹಾಡುಗಳು ಸೇರಿವೆ.

ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ (ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳು)

ಲೇ: **ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು**

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಹದಿಮೂರು ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಅವರದು ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಶೈಲಿ. ಬಹುಶಃ ಅವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಬರೆಹದ ರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕೂಡಾ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಸರಳ ಶೈಲಿಗೆ ಸಂವಹನದ ಶಕ್ತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಗರಿಷ್ಠವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಯೋಚಿಸುವ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಅದು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. 'ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ' ಸಂಕಲನದ ಕೆಲವು

ಲೇಖನಗಳು ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣ ಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದರೆ, ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಅವರು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ವಿಷಯಗಳ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಖರತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವ. 'ಮಂದಿರ ಮಸೀದಿ' 'ದೇವರುಗಳ ಅವಾಂತರ' 'ಲಿಂಗಾಯತ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ', 'ಮದ್ಯಪಾನ ವಿರೋಧಿ ಚಳುವಳಿ' ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ವಿಧಾಯಕವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಪರಿಸರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ 'ಹಸಿರು ಜೀವದ ಉಸಿರು', 'ಗೋಮಾಳದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ'ಯಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ತಮ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಶಿವಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಪದರದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಆಳವಾಗಿ ಎದುರುಗೊಂಡರೆ ಅವರಿಂದ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಲೇಖನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಇಂಥ ಲೇಖನ ಗಳನ್ನು ನಾವು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೊಂಪಾಯಾತ್ರೆ (ಕವನ ಸಂಕಲನ)
ಲೇ: **ದೇಶ ಕುಲಕರ್ಣಿ**

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದ ಕವಿತೆಗಳು ನವ್ಯ ಮಾರ್ಗದ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ, ದಾಖಲಿಸುವ ಹೃದಯ ಕವಿತೆಯ ಕಡೆಗೆ ತುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೀನಮ್ಮ' ಕವಿತೆ ಕೆ. ಎಸ್. ನ.ರ ನೆರಳಿನಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದಿದೆ. 'ನೆನಪಿಲ್ಲದೂರು' 'ಕೊಂಪಾ ಯಾತ್ರೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನವ್ಯತೆಯ ನೆರಳು ಗಾಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಕಲನದ ಕವಿತೆಗಳು ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗ ಕೊಂಪಾಯಾತ್ರೆಯನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕೋಗಿಲೆಯ ಕುಕಿಲು ಕೇಳುವ, ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಮರಳಿ ಬಂದಾಗ ಸೀತೆ ನಾಪತ್ತೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಆಶಯ ಹೊತ್ತಿವೆ.

ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ (ಕವನ ಸಂಕಲನ)
ಲೇ: **ಡಾ॥ ಭ. ನಾಗರಾಜ್**

ಯಾವ ಮುನ್ನುಡಿ, ಹಿನ್ನುಡಿ ಬೆನ್ನುಡಿಗಳ ಭಾರವಿಲ್ಲದೇ ಹೊರಬಂದಿರುವ ಈ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗ, ನವ್ಯ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ

ಭ್ರಮನಿರಸನವನ್ನು ಹೇಳುವಂಥ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಂಡಾಯದ ನಿಲುವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ಸಿದ್ಧ ಪರಿಹಾರ. ಆದರೆ ನಾಗರಾಜ್‌ರವರು ಬಂಡಾಯದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನೂ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡುವ ಎಚ್ಚರವನ್ನು 'ಡಂಬಾಯ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಬಂಡಾಯ ಗೀತೆ'ಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. 'ಅಕ್ಕನಿಗೆ', 'ಇವಳು ಸುಶೀಲೆ', 'ಇವಳು' ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ರಮ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಹೊಳಹುಗಳಿವೆ.

ಬ್ಯಾಳಿಕಾಳನ ಕನಸು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (ಕಥೆಗಳು)
ಲೇ: **ದುರ್ಗಾಸುತೆ**

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರು ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಥೆಗಳ ವಸ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕವಾದುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿ ತೋರುವ ಒಲವು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಬದುಕಿನ ಕಡೆಗೆ ತುಡಿಯುವಂಥದು. ಈ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿನ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ 'ಪಾರಿತೋಷಕ', 'ಸಂಬಂಧಗಳು' ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. 'ಬ್ಯಾಳಿಕಾಳನ ಕನಸು' ಈ ಸಂಕಲನದ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನುಳ್ಳದು. ಬ್ಯಾಳಿಕಾಳನ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಹೆಸರಿನ ಹಿಂದಿರುವ ಬೇಳೆಯ ಬಯಕೆ, ತನ್ನ ಕಾರ್ಪಣ್ಯದ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಹಣ ಕೂಡಿಸಿ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಅವನ ಬಯಕೆ, ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕಳಕೊಂಡವರು (ನಾಟಕ)
ಲೇ: **ಚಂದ್ರು ಕಾಳೇನಹಳ್ಳಿ**

ಆರು ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಈ ನಾಟಕ, ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. 'ಕನಸು ಕಳಕೊಂಡವನು' 'ಹೆಂಡತಿ ಕಳಕೊಂಡವನು', 'ತಲೆ ಕಳಕೊಂಡವನು' ಈ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಕಲಾತ್ಮಕ ಟೀಕೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಬಯಸಿದರೂ ಶಕ್ತಿಹೀನವಾಗುವದರಲ್ಲಿ, ಭ್ರಷ್ಟತೆಯು ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೇ ಸವಾಲಾಗುವುದರಲ್ಲಿ, ನಾಟಕದ ದುರಂತ ಶಿಖರಗಾಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ವಿರಳವಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಸಿಸ್ಟರ್ ಮಿರಾಂಡಳ ಕಪ್ಪು ರವಿವಾರ

ಲೇ : **ಕುಮಾರ ಜೋಷಿ**

ಲೇಖಕರ ಈ ಮೊದಲ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಐದು ಕಥೆಗಳು– 'ಗುಮ್ಮ', 'ಉತ್ಸವ', 'ಹೋಲಿಗೆಗಿಂತ ಹರಕು ಮೊದಲು' '.... ಹರಿ ನಿನ್ನ ನಂಬಿ' ಹಾಗೂ 'ರಂಗಕ್ಕೊಂದಿಷ್ಟು ದೂರ' ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಭಾವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸದೆ ನವ್ಯ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯಗಳ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಗಳ ಕೊರಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಉಳಿದ ಆರು ಕಥೆಗಳು ತಂತಾನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವದಾದರೂ, ಒಂದು ಹೇಳಿ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹೊಳೆಸುವ ಪ್ರತಿಫಲನ ಗುಣವಿಲ್ಲದ, ಬರೀ ಸಶಬ್ದ ಕಥೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ, ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷವನ್ನೇನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. 'ಕೆಸರು' ಮತ್ತು 'ಜಂಗು' ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಾರಿಕೆಯ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋದರೆ 'ಗಾಯ' ಮತ್ತು 'ಕಾಡು ಹೊಕ್ಕ ಹಾದಿ' ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ 'ಸಿಸ್ಟರ್ ಮಿರಾಂಡಳ ಕಪ್ಪು ರವಿವಾರ' ಹಾಗೂ 'ಅಕಸ್ಮಾತ್' ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು, ಅವು ಕಥೆಯಾಚೆಗೂ ಹಬ್ಬಿಸುವ ತಮ್ಮ ಮೌನದಿಂದಾಗಿ.

ಹುತ್ತದೊಳಗಿನ ಹಾವು

ಲೇ : **ವಸಂತ ಕುಮಾರ ಪೆರ್ಲ**

ಪೆರ್ಲರ ಈ ಎರಡನೇ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತು, ಸಂಕಲನದ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಹಾವು. ಇಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕವಿಯನ್ನು 'ವಿಶ್ವತೋಮುಖ'ವಾಗಿ ಕಾಡಿದೆ ಎಂಬ ವಿವರಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಾದರೂ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕುಣಿಸುವ 'ಹಾವು' ಎಲ್ಲೂ ತನ್ನ 'ಜೀವಂತ' ಚಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕವಿಯ ಶಬ್ದ ವ್ಯಸನ. ತುಂಬಾ ಲಯಬದ್ಧವೆನಿಸುವ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಶಬ್ದ ಸರಣಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಪೆರ್ಲ ಅವಕ್ಕೆ ಜೀವ ತುಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು, ಅವರ 'ಒಂದು ಪದ್ಯ ಪ್ರಸಂಗ' ಎನ್ನುವ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಭಾವಾರ್ಥ ಶಬ್ದಕೋಶ ಕಲಸುತ್ತಾ' ಸಿಲ್ಲದೆ 'ಶಬ್ದದೊಳಗೆ ನಿಶ್ಶಬ್ದ ತುಂಬುತ್ತಾ ಹೋದ' ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿ ಸಾಧಿತವಾದಾಗ. ಇವರು ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲರು 'ಎಂಬುದರ ಸೂಚನೆಗಳು, ಇಲ್ಲಿನ 'ಬೆಳದಿಂಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಎಲ್ಲಿ?' 'ಕಾಗೆ ಕುಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ' 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತು', 'ಕರಾವಳಿಯ ಮೀನುಗಳು' 'ಯಾಕೆ ಅಡಗಿಸುತ್ತೀರಿ?' ಹಾಗೂ 'ನಳಿನಾಕ್ಷಿಯ ಕಣ್ಣು' – ಇಂತಹ ಸರಳ ಹಾಗೂ ದಿಟ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಕರಿಬಂಟ (ನಾಟಕಗಳು)

ಲೇ : **ಡಿ. ಎ. ಶಂಕರ**

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಕರಿಬಂಟನ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಒಂದು ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಎರಡು ಕಿರು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವಂತೆ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಕರಿಬಂಟ ಇಲ್ಲಿ, ಇದೇ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಯಕ್ಷಗಾನಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕುಲಗಳ ದ್ವಂದ್ವ ಇಲ್ಲಿ ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನದ ದ್ವಂದ್ವವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಾಟಕದ ದುರಂತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗುವ ಬದಲು ದೈವೀಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾಟಕದ ಕೋಮಲ ಮೈ ಈ ದೈವೀಕ ದುರಂತದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲಾಗದಾಗಿದೆ. 'ವಿಷಾದ ಪ್ರಹಸನ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಉಳಿದೆರಡು ನಾಟಕಗಳು – 'ಮಾತೆಂಬ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ' ಹಾಗೂ 'ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸ'– ರಂಜಿಸುವ ಜಾಣ ನಾಟಕಗಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆ ದಾಟಿದವರು (ಕವನಗಳು)

ಲೇ : **ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ**

ಲೇಖಕಿಯ ಈ ಎರಡನೇ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕವನಗಳಿವೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಬಂಡಾಯ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಕವನಗಳ ಸ್ಥಾಯೀ ಭಾವವಾದರೂ ಈ ಬಂಡಾಯ, ಮೊಲಾಯಿಸ್ ಬೆಂಜಮಿನ್, ಮಂಡೇಲಾ ಹಾಗೂ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರನ್ನೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಣಿಸುವ ಸಮಗ್ರ ಬಂಡಾಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಅದಕ್ಕೇ ವಿಜಯಶ್ರೀ ಅವರು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಿರುಚುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ದನಿ ಕೀರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಲವಾರು ವಾಚ್ಯವೆನಿಸುವ ಸಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ 'ನೇಣುಗಂಬದ ಮೇಲೆ/ ಕುಡಿಬಿಟ್ಟ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಅರಳಿ ಘಮಘಮಿಸಿದಂತೆ/ ಮೈ ತುಂಬಾ ವಾಸನೆ/' ಎಂಬ ಕಡು ಕಾವ್ಯದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಬಲ್ಲ ಈ ಕವಯತ್ರಿಯ ನಿಜವಾದ ದ್ವಂದ್ವ 'ಮರೆಯಲಾಗದ ಕವಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ: 'ನಿನ್ನ ಕೆಂಪು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ನನ್ನ ಹೂಬನದಲ್ಲಿ ಹಸಿರಾಗುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಕವಿತೆ 'ಸಂಜೆ ಆಕಾಶ ಕಂಡಾಗ/ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕೆಂಪು / ನನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿದಾಗ/ ಈ ಆಕಾಶವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರೆ ಮಾಡಲಿ?! ಯಾರಿಗೊಯ್ದು ಕೊಡಲಿ' ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳ ಹಿಂದೆಯೂ ಈ ದ್ವಂದ್ವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸಬರದ

ಅವರನ್ನು ಬಂಡಾಯದ ಮಹಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗದಂತೆ ಉಳಿಸಿದೆ. ಹೊರಗಿನ ಕರೆಯನ್ನು ಒಳಗಿನ ಕರೆಯೊಂದಿಗೆ ಲೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಪದ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಎಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಮೂಡಬಲ್ಲವೆಂಬುದರ ಸೂಚನೆ ಇಲ್ಲಿನ 'ನೀನು ನಾನು', 'ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡು', 'ಐಕ್ಯ' ಮತ್ತು 'ಅರಿವು' ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ●

ಪುಸ್ತಕ ಸ್ವೀಕಾರ :

೧. ಕುಂಟೋಬಿಲ್ಲೆ (ಕವನ) ಲೇ: ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್
ಪುಟಗಳು : x + 74 ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/- (1990)

೨. ನಿಮ್ಮೊಳಗೊಬ್ಬ (ಕವನ) ಲೇ: ಡಿ. ಎ. ಶಂಕರ
ಪುಟಗಳು : x + 32 ಬೆಲೆ : ರೂ. 15/- (1990)

೩. ಕರಿಬಂಟ (ನಾಟಕ) ಲೇ : ಡಿ. ಎ. ಶಂಕರ
ಪುಟಗಳು : x + 87 ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/- (1990)

೪. ಡಾ॥ ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಶ್ವೈಯಿಟ್ಸರ್ (ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ) ಲೇ : ಡಾ॥ ಎಚ್. ಡಿ. ಚಂದ್ರಪ್ಪಗೌಡ
ಪುಟಗಳು : xv + 256 ಬೆಲೆ : ರೂ. 40/- (1990)

(ಮೇಲಿನ ಈ ನಾಲ್ಕು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಧಾರವಾಡ-1)

೫. ಕೊಂಪಾಯಾತ್ರೆ (ಕವನ) ಲೇ : ದೇಶ ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಪ್ರ : ಅನುಭವ ಮಂಟಪ, ಬೆಂಗಳೂರು - 40
ಪುಟಗಳು : viii + 48 ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/- (1991)

೬. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭ (ವಿಮರ್ಶೆ) ಲೇ : ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ,
ಪ್ರ : ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ
ಪುಟಗಳು : vi + 248 ಬೆಲೆ : ರೂ. 60/- (1991)

೭. ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ (ಕಥೆಗಳು) ಲೇ : ಜನಾರ್ಧನ ಎರ್ಪಕಟ್ಟೆ
ಪ್ರ : ಸ್ವಂತಿಕಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸುಳ್ಯ (ದ. ಕ.)
ಪುಟಗಳು : 14 + 88 ಬೆಲೆ : ರೂ. 15/- (1991)

೮. ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ ಭೂಮಿಗೆ (ಕವನ ಸಂಕಲನ) ಲೇ : ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ
ಪ್ರ : ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ - 577 531 (ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ)
ಪುಟಗಳು : viii + 76 ಬೆಲೆ : ರೂ. 30/- 1991

ತಿದ್ದುಪಡಿ: ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ೪೫ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿನ ಲೇಖನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಜವಾದದ ಕಾಲ ಮುಗಿಯಿತೆ ? ಎಂದು ಓದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ.

ಸಂಪಾದಕರ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಪ್ರಿಯ ಓದುಗ,

ನಮ್ಮ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಿಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಂತೆ ಈ ಸಂಪುಟದ ಕೊನೆಯ ಸಂಚಿಕೆ ಸಂವಾದ–೨೩, ೨೪ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ದರ್ಶನದ ಗುರಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಹಾಸನ, ಚಳ್ಳಕೆರೆ ಹಾಗೂ ಶಿವಮೊಗ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವ ನಡೆಸಿದ್ದು ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಗಣ್ಯ ಲೇಖಕರು ಈ ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರನೇ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ ಜನವರಿ 5 ರಂದು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಇದನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನೆರವಾದದ್ದು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ; ಸಹಕರಿಸಿದ್ದು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಾಸ್ತಿ ಜನ್ಮ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಮಿತಿ.

ನಮ್ಮ ಈ ಮೂರು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಶಂಕರಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ, ಡಾ॥ ಜಿ. ಎಸ್. ಆಮೂರ, ಕೆ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಡಾ॥ ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಡಾ॥ ಕೆ. ವಿ. ನಾರಾಯಣ, ಕಿ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ, ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾವ್, ಡಾ॥ ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ, ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ, ಡಾ॥ ಬಿ. ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ, ಡಾ॥ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ, ಪ್ರಭುಸ್ವಾಮಿ ಮಠ, ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ಸೋಮಯಾಜಿ, ಕೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ನಂಗಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ, ಟಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು, ಸ. ಉಷಾ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ ಹಾಗೂ ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ– ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ವಯೋಮಾನಗಳ, ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ನಿಲುವುಗಳ ಲೇಖಕರು ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ – ಕಾರಂತ ಹಾಗೂ ಮಾಸ್ತಿ – ಕುವೆಂಪು ತುಲನಾತ್ಮಕ ನೋಟಗಳೂ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಮಾಸ್ತಿ ಕುರಿತಂತೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಮೃದ್ಧ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯೆನಿಸಿದೆ. ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಕೆಲವರಿನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಈ ಮೂಲಕ ಲೇಖನ ಬೇಗನೇ ಕಳಿಸಿ

ಕೊಡಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೇ ಈ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಅದಷ್ಟು ಸಮಗ್ರ ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೊರತರಲು ಬೇಕಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು, ಬಾಕಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಚಂದಾದಾರರು ಚಂದಾ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಡಾ॥ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮ 'ಸಿರಿ ಸಂಪದ' ನಾಟಕಕ್ಕಾಗಿ, ಡಾ॥ ಎಚ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ 'ಋತು ವಿಲಾಸ' ಅನುವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ. ಕನ್ನಡದ ಈ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಲೇಖಕರನ್ನು ಸಂವಾದ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತದೆ. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ ಅವರ 'ಋತು ವಿಲಾಸ'ದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳು ಮೊದಲ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡದ್ದು 'ಸಂವಾದ'ದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಓದುಗರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಸಂವಾದ ೨೫ ರಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅವರೊಡನೆ ಒಂದು ಆಳವಾದ ಮಾತುಕತೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಆಶಯ ನಮ್ಮದು.

ಇನ್ನು, ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹಿರಿಯ ಕವಿ ಡಾ॥ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತಂತೆ 'ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ' ಎಂದು ಆಡಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಬಹು ಸರಳವೆಂಬಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಇಂದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರದ ಮೊದಲ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದವು. ಆದರೆ ಇವರ ಸರೀಕರಾದ ಡಾ॥ ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಈ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವುದೇ ಬೇಡವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾವೇರಿ ವಿವಾದದ ಬಂದ್ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗೂಂಡಾಗಿರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಶೌರ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಾರದೇಕೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿರುವ ಡಾ॥ ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ಬಾಗಿಲುಗಳೂ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಕ್ಷಾತ್ರತೆಗೂ ಗೂಂಡಾಗಿರಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ತಿಳಿಯದಷ್ಟು ಮೌಢ್ಯ ಇವರನ್ನೇಕೆ ಆವರಿಸಿದೆ ?, ಕನ್ನಡ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕನ್ನಡ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರವೆಂದು ಬಲ್ಲ ಜನ ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸುವ ಮುನ್ನ ಡಾ॥ ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಗೆಳೆಯರು ಕುಳಿತು ತಣ್ಣಗೆ ಯೋಚಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಸಂವಾದ ಹಾರೈಸುತ್ತದೆ.

–ಸಂಪಾದಕರು